

VUOSIKERTOMUS 2015

LIITE 1 Toteutetut toimenpiteet, tulokset ja vaikutukset

Seta ry

Sisällysluettelo

1. Lainsäädäntö ja yhteiskunnan toiminta muuttuvat yhdenvertaisemmiksi

- 1.1 LAINSÄÄDÄNTÖ TAKAA YHDENVERTAISUUDEN
- 1.2 POLITIIKKA JA VIRANOMAISKÄYTÄNNÖT MUUTTUVAT PAREMMIKSI

2. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt otetaan huomioon eri palveluissa ja viranomaistoiminnassa

- 2.1 ERI AMMATTIRYHMÄT SAAVAT KOULUTUSTA JA KONSULTAATIOTA
- 2.2 SEKSUAALISEN SUUNTAUTUMISEN JA SUKUPUOLEN MONINAISUUDESTA ON SAATAVILLA AJANTASAISTA JA LAADUKASTA TIETOA
- 2.3 AMMATTILAISET, JÄRJESTÖT JA MUUT TOIMIJAT ERI SEKTOREILLA TOIMIVAT SEKSUAALI- JA SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖJEN HYVINVOINNIN JA IHMISOIKEUSTILANTEEN PARANTAMISEKSI
- 2.4 VANHUSPALVELUITA KEHITETÄÄN YHDENVERTAISEMMIKSI

3. Tuki ja voimaannuttava toiminta lisääntyy eri puolilla maata

- 3.1 YHDENVERTAISUUDESTA SEKÄ SETAN JA SEN TRANSTUKIPISTEEN TOIMINNASTA ON TIETOA LHBTIQ-IHMISILLE JA HEIDÄN LÄHEISILLEEN
- 3.2 NUORTEN HYVINVOINNISTA ON UUTTA TIETOA NUORTEN KANSSA TOIMIVILLE
- 3.3 JÄSENJÄRJESTÖT SAAVAT TUKEA KOULUTUS- JA VERTAISTOIMINNALLEEN MUOTOON: "JÄSENJÄRJESTÖT SAAVAT TUKEA KOULUTUS-, VERTAIS- JA SOSIAALIPALVELUTOIMINNALLEEN"
- 3.4 SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖIHIN KUULUVILLE ON TARJOLLA YKSILÖASIAKASPALVELUA JA PERHEIDEN TUKEA
- 3.5 SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖIHIN KUULUVILLE ON TARJOLLA VOIMAUTTAVAA YHTEISÖTYÖTÄ

4. Seta on dynaaminen, kuunteleva ja vaikuttava organisaatio

- 4.1 TARKOITUKSEN MUKAINEN JA RIITTÄVÄSTI RESURSOITU ORGANISAATORAKENNE
- 4.2 TOIMINTA PALVELEE HYVIN SEKSUAALI- JA SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖIHIN KUULUVIEN YHTEISÖÄ

1. Lainsäädäntö ja yhteiskunnan toiminta muuttuvat yhdenvertaisemmiksi

Ylätavoite: Kaikki ihmiset voivat elää yhdenvertaisina niin, että jokaisen ihmisoikeudet ja hyvinvointi toteutuvat riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä ja sukupuolen ilmaisusta.

Työnjako: Setan poliittisesta vaikuttamistyöstä vastaavat hallitus, pääsihteeri sekä hallituksen perustamat toimikunnat. Asiantuntijatyöntekijöiden osaaminen on tarvittaessa käytettävissä vaikuttamistyön tueksi. Koulustoiminta ja yhteisöllinen toiminta tuottavat vaikuttamistyön käyttöön tietoa ihmisten kokemuksista.

1.1 Lainsäädäntö takaa yhdenvertaisuuden

Syrjintäsuoja

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Yhdenvertaisuuslakiin tuodut muutokset tiedostetaan laajasti suomalaisessa yhteiskunnassa. Erityisesti seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvät yhdenvertaisuuskysymykset, laajentunut syrjintäsuoja ja yhdenvertaisuuden edistämisvelvoite ovat yleisesti erilaisien toimijoiden tiedossa. Syrjintäsuoja on yhtä vahva kaikilla syrjintäperusteilla.</p> <p><i>Vaikutetaan lain toimeenpanoon muiden kansalaisjärjestöjen sekä yhdenvertaisuusvaltuutetun kanssa. Tuodaan tietoa lain sisällöistä median, viranomaisien sekä oppilaitosten suuntaan. Koulutetaan eri alojen toimijoita yhdenvertaisuuslaista ja yhdenvertaisuuden edistämisestä liittyen erityisesti seksuaaliseen suuntautumiseen.</i></p> <p><i>Tiedottamisen ja kouluttamisen saralla tehdään yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa (esimerkiksi Ihmisoikeusliitto ja Sateenkaariperheet ry).</i></p> <p><i>Vaikutetaan siihen, että syrjintäsuoja määritellään vähintään seksuaalisen suuntautumisen, alkuperän, uskonnon/vakaumuksen ja vammaisuuden osalta tiukaksi niin, ettei erilaista kohtelua voi näiden syrjintäperusteiden osalta perustella yleisellä oikeuttamisperusteella työelämässä, koulutuksessa tai palvelujen tarjonnassa.</i></p>	<p>Uudistunut yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan 1.1.2015. Seta osallistui yhdessä yhdenvertaisuusvaltuutetun, muiden kansalaisjärjestöjen ja ammattiyhdistystoimijoiden kanssa yhdenvertaisuuslakiin liittyvien koulutusten ja materiaalien suunnitteluun, koulutti, tiedotti ja piti puheenvuoroja uudistuksesta sekä nosti vaikuttamistyössään esiin yhdenvertaisuuslainsäädännön tehokkaan toimeenpanon tärkeyttä. Seta julkaisi useita tietoisuuskampanjoita lain vaikutuksista uutiskirjeessään.</p> <p>Pääsihteeri ja puheenjohtaja kävivät keskusteluja eri ammattijärjestöjen kanssa lain vaikutuksista ja pääsihteeri teki tarvittaessa neuvontatyötä oman asiantuntijuutensa puitteissa sekä ohjasi tarvittaessa kyse lyt eteenpäin.</p>
<p>Tasa-arvolain tullessa voimaan 2015 tavoitteena on, että suomalainen yhteiskunta tiedostaa lain keskeiset sisällöt ja huomioi sukupuolen moninaisuuden sekä syrjinnän ehkäisyssä että tasa-arvon edistämisessä.</p> <p><i>Vaikutetaan lain toimeenpanoon muiden kansalaisjärjestöjen sekä tasa-arvovaltuutetun toimiston kans-</i></p>	<p>Seta osallistui sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman, tasa-arvolakiuudistusta ja sukupuolivähemmistöjä koskevan tiedotusmateriaalin viimeistelyyn ja levittämiseen, tiedotti ja koulutti tasa-arvolakiuudistuksesta sekä korosti vaikuttamistyössään eri tavoin tasa-arvolakiuudistusta ja sen tehokasta toimeenpanoa erityisesti sukupuolen moninaisuu-</p>

sa. Tuodaan tietoa lain sisällöistä median ja viranomaisten suuntaan. Koulutetaan tasa-arvotoimijoita ja muita viranomaisia erityisesti sukupuolen moninaisuudesta ja tasa-arvosta.

teen liittyen. Tässä työssä tehtiin yhteistyötä muiden kansalaisjärjestöjen, ammattiyhdistysliikkeen, tasa-arvovaltuutetun ja STM:n tasa-arvoyksikön kanssa.

Nuorisotyön koordinaattori oli mukana Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmässä, jossa tuotettiin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokirjauksia uuteen nuorisolakiin. Työn tavoitteena oli, että kirjaukset olisivat johdonmukaisia yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakien kanssa.

Translaki

Tavoitteet:

Suomen translaki uudistuu ihmisoikeus- ja itsemäärittelyperustaisesti.

Seta tekee yhteistyötä translain uudistamiseksi Tra-sekin, Amnestyn Suomen osaston, Ihmisoikeusliiton ja Sateenkaariperheet ry:n kanssa.

Translain epäkohtia nostetaan esille, jotta tulevaisuudessa sukupuolen vahvistaminen perustuu itsemäärittelyyn sekä itsemääräämisoikeuteen. Vaikutetaan jatkotyöskentelyssä siihen, että lääketieteellinen ja juridinen sukupuolen korjaus erotetaan lainsäädännössä toisistaan sekä siihen, että sukupuolen juridinen vahvistaminen mahdollistetaan myös tietyin ehdoin alaikäisille. Vaikutetaan myös siihen, että vanhemmuusmerkinnöissä transtaustaisten vanhemman juridinen vanhemmuus tulisi huomioida myös jo syntyneiden lasten osalta.

Setan Transtukupisteen asiantuntemus tukee vaikuttamistyötä.

Toimenpiteet:

Itsemääräämisoikeuden toteuttava translaki oli yksi Setan kärkitavoitteista eduskuntavaaleissa ja hallitusneuvotteluissa. Tavoitetta edistettiin voimakkaasti sekä osallistumalla STM:n translakityöryhmän työhön, tapaamalla puolueita, perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehulaa ja kansanedustajaehdokkaita että yhteistyössä muiden kansalaisjärjestöjen kanssa.

Osana vaalivaikuttamista toteutettiin vapaaehtoisvoimin video, jossa kansanedustajaehdokkaat vetosivat translakiuudistuksen puolesta. Helsinki Pride -viikolla Seta koordinoi 33 järjestön yhteisen kannanoton itsemääräämisoikeuteen perustuvan translain puolesta ja vaikutti siihen, että myös useat muut tahot ottivat asiaan kantaa esimerkiksi blogeilla tai erillisillä kannanotoilla. Setan myötävaikutuksella translain puolesta otti kantaa ensimmäistä kertaa myös Al-lianssi.

Transtukupisteen johtava sosiaalityöntekijä osallistui Tukholmassa kesäkuussa pidettyyn Trans & Health -seminaariin. Siellä aktivistit jakoivat tietoa siitä, miten eri pohjoismaissa on pystytty vaikuttamaan itsemääräämisoikeuden vahvistumiseen yhteiskunnassa.

Osana TransHelsinkiä eduskunnan hlbt-verkosto järjesti yhdessä Setan kanssa keskustelutilaisuuden translain merkityksestä ihmisten arjessa ja vanhemmuudessa. Transtukupiste etsi kokemuskouluttajia tilaisuuteen.

Perhelainsäädäntö

Tavoitteet:

Avioliittolakia muutetaan niin, että siitä tulee kaikkia osapuolia koskeva yleinen avioliittolaki. Avioliittolain muutokset tiedostetaan suomalaisessa yhteiskun-

Toimenpiteet:

Presidentti vahvisti tasa-arvoisen avioliittolain helmikuussa. Uusi hallitus on todennut toimivansa edellisen eduskunnan päätöksen mukaisesti, joten avio-

<p>nassa.</p> <p><i>Vaikutetaan lain uudistamisen puolesta eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Vaikutetaan siihen, että tasa-arvoinen avioliittolaki saadaan hallitusohjelmaan. Uuden lain voimaantulosta ja muutoksista tiedotetaan laajasti.</i></p>	<p>liittolain muutos tulee voimaan 1.3.2017. Seta edisti avioliittolakiin liittyvien liitelakien valmistelua muun muassa tapaamalla oikeusministeriön edustajia sekä ottamalla asiaan kantaa julkisuudessa.</p> <p>Seta tapasi yhdessä eduskunnan hlbt-i-verkoston kanssa oikeusministeriä syksyllä 2015, varmistaakseen lain etenemisen aikataulun.</p>
<p>Suomessa on yksi vanhemmuuslaki päällekkäisten isyys- ja äitiyslakien sijaan.</p> <p><i>Vaikutetaan lain uudistamisen puolesta Sateenkaariperheet ry:n ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Vaikutetaan siihen, että vanhemmuuslain säätäminen saadaan hallitusohjelmaan.</i></p>	<p>Vanhemmuuslakia ei otettu hallitusohjelmaan. Seta vaikutti erillisen äitiyslain säätämiseksi yhdessä Sateenkaariperheiden ja Monimuotoiset perheet -verkoston kanssa muun muassa tapaamalla oikeusministeriön edustajia.</p> <p>Sateenkaariperheet käynnisti marraskuun lopussa kansalaisaloitteen äitiyslain säätämiseksi. Seta osallistui kampanjoinnin suunnitteluun ja toteutukseen muun muassa tuottamalla kuvamateriaalia ja infografiikkaa ja tiedottamalla aloitteesta kanavissaan, sekä toimimalla kampanjan ohjausryhmässä.</p>

1.2 Poliitikka ja viranomaiskäytännöt muuttuvat paremmiksi

Yleiset toimet

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Lhbt-i-teemat ovat esillä eduskuntavaalikampanjoissa 2015. Uusi hallitusohjelma sisältää Setan poliittisen strategian mukaisia toimenpiteitä.</p> <p><i>Seta tarjoaa eduskuntavaaliehdokkaille ja jäsenjärjestöilleen tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asemaa parantavista toimenpiteistä. Järjestö tekee omaa kampanjatyötä ihmisoikeusteemojen esiin nostamiseksi eduskuntavaalikeskusteluissa, -vaalikoneissa ja puolueiden kampanjoissa.</i></p> <p><i>Laaditaan hallitusohjelmataavoitteet ja tiedotetaan niistä neuvottelijoita ja puolueita. Hallitusohjelma-vaikuttamista tehdään yhteistyössä muiden kansalaisjärjestöjen kanssa.</i></p>	<p>Seta laati omat hallitusohjelmataavoitteet ja niille laadittiin oma visuaalinen ilme. Tavoitteista tiedotettiin puolueille, medialle ja sosiaalisessa mediassa ja niitä tuotiin esiin tapaamalla eri puolueiden kansanedustajaehdokkaita sekä levittämällä translakia koskevaa kampanjavideota.</p> <p>Pääsihteeri ja puheenjohtaja tapasivat aktiivisesti istuvia kansanedustajia eri puolueista sekä kansanedustajaehdokkaita liittyen Setan hallitusohjelmatavoitteisiin vaalien alla.</p> <p>Seta osallistui kevään aikana kolmeen ihmisoikeusjärjestöjen yhteiseen kannanottoon sen puolesta, että hallitusohjelmaan otettaisiin kansallinen ihmisoikeus-toimintaohjelma. Hallitusneuvottelujen aikana Seta päivysti näkyvästi neuvottelupaikan edustalla tuodakseen tavoitteensa hallitusneuvottelijoiden tietoon.</p> <p>Setan nuorisotoimikunta tuotti eduskuntavaaleihin kampanjavideon teemalla yhdenvertainen koulu kaikille.</p> <p>Vaalien jälkeen Seta oli aloitteellinen ihmisoikeusjärjestöjen yhdessä järjestämän, ihmisoikeuspoliittisen keskustelutilaisuuden järjestämisessä. Kaikille avoin</p>

	<p>tilaisuus järjestettiin kesäkuussa Helsingissä. Muut järjestäjätahot olivat Ihmisoikeusliitto, Amnestyn Suomen osasto, Naisasialiitto Unioni, Trasek ja Sateenkaariperheet.</p> <p>Seta oli mukana Syrjimätön Suomi -kampanjassa.</p>
<p>Ihmisoikeusselontekoon kirjataan konkreettiset tavoitteet sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen ihmisoikeuksien edistämiseksi eri hallinnonaloilla.</p> <p><i>Otetaan kantaa ja levitetään tietoa siitä, mihin hallitus sitoutuu ihmisoikeusselonteon myötä kiinnittäen erityistä huomiota sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuteen ihmisoikeuskysymyksissä.</i></p>	<p>Seta vaikutti yhdessä muiden ihmisoikeusjärjestöjen kanssa sen puolesta, että eduskunta asettui tukemaan ihmisoikeusselonteon linjauksia. Ulkoasiainvaliokunnan valmisteleman mietinnön myötä eduskunta antoi tukensa kaikille selonteon painopisteille, joista yksi on seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeudet. Seta nosti tämän esille hallitusohjelmavaihtamisessaan ja muussa vaikuttamistyössään.</p>

Sosiaali- ja terveysala

<p>Tavoitteet:</p> <p>Nuorten ja aikuisten sekä ikäihmisten pääsy transtutkimuksiin ja -hoitoihin turvataan. Riittävät resurssit sukupuoli-identiteetin tutkimus- ja hoitoyksiköille turvataan.</p> <p><i>Transtukipiste tukee ihmisiä, joilla on vaikeuksia saada sukupuolen korjaushoitoa ja antaa tietoa esimerkiksi potilasmuistutuksen teosta tai eduskunnan oikeusasiamiehelle valittamisesta. Transtukipiste pitää yhteyttä hoitoyksiköihin, osallistuu verkostopalaveriin (HYKS, TAYS, Trasek) ja ottaa hoitoyksiköiden työntekijöiden kanssa puheeksi ongelmakohtia hoidon saamisessa. Transtukipiste tiedottaa kansainvälisistä hoitosuosituksista kotisivuillaan ja Setan uutiskirjeessä.</i></p>	<p>Toimenpiteet:</p> <p>Seta piti alaikäisten hoitoja ja sukupuoli-identiteetin tutkimusyksiköiden resursseja esillä STM:n translakityöryhmässä ja esitti niiden ottamista työryhmän loppuraporttiin.</p> <p>Setaa konsultoitui Helsingin kaupungille tehtyyn valtuustoaloitteeseen, jossa vaadittiin eri ammattilaisien osaamisen kartoitusta ja tiedon lisäämistä sateenkaarinuorten kohtaamisesta.</p> <p>Transtukipiste ja Setan edustaja osallistuivat verkostotapaamiseen tutkimusyksiköiden ja Trasekin kanssa.</p> <p>Transtukipiste käänsi kotisivuilleen tiivistelmän APA:n (American Psychological Association) ohjeistuksesta psykologeille sensitiiviseen asiakastyöhön transihmisten ja sukupuolten kirjon kanssa.</p> <p>Transtukipiste neuvotteli WPATH:in (World Professional Association for Transgender Health) kanssa kansainvälisten hoito-ohjeistusten suomennoksesta ja alkoi koota asiaintuntijaryhmää käännöstä tekemään.</p> <p>Hoitoneuvonta kuului Transtukipisteen palveluihin.</p>
<p>Intersukupuolisten lasten hoidot arvioidaan ja niistä annetaan ihmisoikeuslähtöinen ohjeistus.</p> <p><i>Transtukipiste tarjoaa verkkosivuillaan tietoa intersukupuolisuudesta. Sivulla tarjotaan lapsen sukupuoli-identiteettiä kunnioittavia ja lapsen erityistarpeet huomioon ottavia malleja kasvatukseen sekä vanhemmille että ammattikasvattajille myös niissä</i></p>	<p>Lapsiasiavaltuutettu perusti työryhmän HLBTI ja lapset. Transtukipisteen johtava sosiaalityöntekijä toimi työryhmän jäsenenä Setan edustajana. Työryhmä nosti esiin ja perehtyi erityisesti intersukupuolisten lasten hoitojen tilanteeseen sekä kutsui vieraakseen Etenen puheenjohtajan keskustellakseen varhaisen kosmeettisen kirurgian ongelmallisuudesta. Setan ja Transtukipisteen edustaja antoi työryhmälle tietoa</p>

<p><i>tapauksissa, kun lapsi samastuu toiseen kuin juridiseen sukupuoleensa.</i></p>	<p>intersukupuolisten lasten ja nuorten kasvuhaasteista ja heidän vanhempinsa kokemuksista Transtukipisteen perhetyöhön pohjautuen. Työryhmä pyysi ETE-NEä arvioimaan intersukupuolisten lasten tilannetta Suomessa.</p> <p>Transtukipisteen kotisivuilla tarjottiin tietoa intersukupuolisuudesta. Aihe oli sivujen yksi kävijöiden suosituimpia kohteita. Seta ja Transtukipiste osallistuivat kansainväliseen intersukupuolisuuspäivään vuoden lopulla ja tiedottivat toimintapäivänä julkaisusta vapaaehtoisten perustamaasta Intersukupuolisuus.fi-sivuston avaamisesta.</p> <p>Transtukipiste vahvisti edelleen tietopohjaansa intersukupuolisuudesta yhteisötyöntekijän osallistuessa ILGA Euroopan intersukupuolisuus-koulutukseen.</p> <p>Vuoden aikana valmisteltiin kyselyä intersukupuolisille ja heidän perheilleen toiveista liittyen hoidon ja tuen hyviin käytäntöihin.</p>
<p>Seksuaaliterveyspolitiikassa on lähtökohtana sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus.</p> <p>Seksuaalikasvatuksessa käsitellään sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta yhdenvertaisesti ja ajantasaiseen tietoon perustuen. Ennaltaehkäisevän hiv-työn rinnalla kiinnitetään huomiota hiv:n kanssa elävien ihmisten hyvinvointiin.</p> <p><i>Seurataan seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020 toimeenpanoa. Tehdään yhteistyötä muun muassa Hiv-tukikeskuksen, Sexpon ja Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian kanssa seksuaalikasvatuksen kehittämiseksi.</i></p>	<p>Setalla oli edustaja THL:n korkean tason hiv-työryhmässä sekä Maailman aids-päivän toimikunnassa.</p> <p>Setan koulutussuunnittelija osallistui Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämispalveluiden (entinen Palmenia) Yhdenvertainen seksuaalikasvatusmalli ja sen pedagoginen kehittäminen - täydennyskoulutuksen kehittämistyöryhmän toimintaan sekä siinä kouluttamiseen.</p>
<p>Niin kutsuttu eheyttäminen kielletään myös vaihtoehto- ja uskomushoitoina.</p> <p><i>Vaikutetaan sen puolesta, että sosiaali- ja terveysministeriö ottaisi eheystoiminnan ongelmat huomioon valmistellessaan lakia vaihtoehtoisten hoitomuotojen säätelystä. Transtukipiste nostaa verkkosivuillaan esiin ammattiauttajien eettisen ohjeistuksen, jossa eheytys kielletään vahingollisena.</i></p>	<p>Hallitusohjelmassa ei ole mainintaa laista vaihtoehtoisten hoitomuotojen säätelystä.</p> <p>Transtukipisteen kotisivuilla oli tarjolla eettistä ohjeistusta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille ja linkkejä artikkeleihin ja kirjoihin, joissa syvemmin tuodaan esiin eheytyshoitojen aiheuttamat vauriot.</p>
<p>Verenluovutus on mahdollista seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta.</p> <p><i>Seurataan kansainvälistä keskustelua ja vaikutetaan Veripalvelun toimintaan.</i></p>	<p>Puheenjohtaja Panu Mäenpää antoi haastattelun aiheesta Länsiväylä-lehdelle elokuussa.</p>
<p>Vanhuspalvelut muuttuvat yhdenvertaisemmiksi.</p>	<p>Yhdenvertainen vanhuus II -projektia toteutettiin</p>

Vanhuspalvelulaki ja laatusuositukset tukevat lhbtq-ikäihmisten yhdenvertaista vanhuutta. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus otetaan huomioon jo olemassa olevissa vanhushpalveluissa ja uusia palveluja suunniteltaessa.

Yhdenvertainen vanhuus -projektissa tuotettua materiaalia levitetään kuntatasolla suoraan ja/tai jäsenjärjestöjen kautta. Projektissa tuotettua tietoa hyödynnetään vaikuttamistyön tukena.

projektisuunnitelman mukaisesti, jolloin materiaalia ei erityisesti levitetty kuntatasolla. Teema oli kuitenkin säännöllisesti esillä vaikuttamistyön puheenvuoroissa, sidosryhmätapaamisissa ja kirjoituksissa.

Koulutus, nuorisotyö ja varhaiskasvatus

Tavoitteet:

Varhaiskasvatuksessa ja kaikilla kouluasteilla edistetään yhdenvertaisuutta ja normikriittisyyttä sekä annetaan ihmisoikeuskasvatusta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineisiin on sisällytetty tietoa seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta.

Vaikutetaan opetus- ja kulttuuriministeriöön ja Opetushallitukseen esiopetuksen ja peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden ja lukion tuntijaon uudistamisprosesseissa. Vaikuttamistyössä hyödynnetään Suvaitsevaisuudesta yhdenvertaisuuteen -hankkeesta ja Hyvinvoiva sateenkaarinuori -hankkeesta sekä muista yhteistyöhankkeista kertynyttä tietoa. Tehdään yhteistyötä muiden kyseessä oleviin uudistuksiin vaikuttavien tahojen kanssa.

Setan Transtukipisteen edustaja osallistuu Naisliitto Unionin koordinoimaan sukupuolisensitiivisen varhaiskasvatuksen hankkeeseen ohjausryhmän jäsenenä ja on kehittämässä uusia, sukupuolen moninaisuutta huomioivia työtapoja varhaiskasvatuksen ammattilaisille.

Oppilaitokset ovat turvallisia ympäristöjä kaikille siellä opiskeleville ja työskenteleville.

Vaikutetaan jäsenjärjestöjen, opiskelijajärjestöjen, ammattiliittojen ja muiden yhteistyökumppaneiden

Toimenpiteet:

Seta lausui lukion opetussuunnitelmasta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista levitettiin tietoa muun muassa koulutuksissa ja kirjoituksella Setan blogissa, joka sai laajasti huomiota.

Koulutussuunnittelija kommentoi yhteensä kuutta yhteiskuntaopin, historian ja uskonnon oppikirjaa Kepan globaalikasvatusverkoston koordinoimana toimintona sekä kahta oppikirjaa (ympäristöoppi ja filosofia) itsenäisesti Setan nimissä.

Koulutussuunnittelija osallistui Opetushallituksen Tasa-arvo on taitolaji -oppaan tekemiseen. Oppaassa käsitellään sukupuolen moninaisuutta koulumaailmassa sekä sitä, miten aiheesta voisi opettaa eri oppiaineissa.

Seta osallistui sukupuolen moninaisuuden ja varhaiskasvatuksen asiantuntijana Naisasialiitto Unionin Sukupuolisensitiivisyys varhaiskasvatuksessa – tasa-arvoinen kohtaaminen päiväkodissa -hankkeen ohjausryhmään. Vuonna 2015 täsmennettiin aiemmin hankkeen verkkosivuilla julkaistun lapsille sukupuolen moninaisuutta havainnollistavan leikki- ja opetusmateriaalin sanastoa muunsukupuolisten yhteisöltä saadun palautteen pohjalta. Samalla hiottiin varhaiskasvatuksen ammattilaisille suunnattua ohjeistusta paremmin avautuvaksi. Seta osallistui hankkeen kanssa Varhaiskasvatusmessuille.

Opettajien koulutuksissa painotettiin normikriittistä työtettä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi.

Koulutussuunnittelija antoi radiohaastattelun Ylelle sukupuolen moninaisuuden huomioimisesta koulu- maailmassa sekä konsultoi puhelimitse muutamia oppilaitoksen edustajia sateenkaarinuorten huomioimisesta sekä teeman esille nostamisesta kouluissa.

kautta oppilaitosten toimintaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakien uudistuksiin nojaten. Toimitetaan Suvaitsevaisuudesta yhdenvertaisuuteen ja Hyvinvoiva sateenkaarinuori -hankkeessa tuotettuja materiaaleja oppilaitoksiin ja muille koulutus-, nuorisotyö- ja varhaiskasvatusalan toimijoille.

Oppilaitokset voivat maksutta hyödyntää Setan ja Transtukupisteen tiedotusmateriaalia ja konsultoida lhbtq-ihmisten huomioinnista.

Sateenkaarinuorten hyvinvointiin panostetaan hallitusohjelmassa. Teema on esillä puolueiden ja Setan eduskuntavaalikampanjoimisessa.

Eduskuntavaalien vaikuttamistyössä näkyy sateenkaarinuorten teemat. Sidotaan sateenkaarinuorten teemat kattavammin koulujen ihmisoikeuskasvatukseen ja globaalikasvatukseen.

Setan ja Transtukupisteen kotisivuilta oli maksutta saatavilla tiedotusmateriaalia sukupuolen moninaisuudesta lapsille, nuorille ja aikuisille sekä ammattiauttajien hyödynnettäväksi.

Seta jatkoi Älä olet! ja Anta Int' materiaalin levittämistä eri tahoille yhdessä hankkeen opiskelijajärjestöjen kanssa. Hyvinvoiva sateenkaarinuori -hankkeen tiivistelmää toimintaehdotuksineen jaettiin eri tahoille.

Sateenkaarinuorten hyvinvointi oli yksi Setan kolmesta kärkiteemasta eduskuntavaaleissa. Vaalivaikutuksen puitteissa teemasta keskusteltiin ehdokkaiden kanssa.

Setan nuorisotoimikunnan jäsenet esiintyivät aiheen tiimoilta Helsinki Prideen aikaan mediassa, muun muassa Ajankohtaisessa kakkosessa sekä Ylen uutisessa.

Useat yhteistyökumppanit, kuten Nuorisotutkimusseura, Espoon kaupunki, Allianssi, Verke ja Rikosuhripäivystys nostivat vuoden aikana sateenkaarinuorten hyvinvointia esiin.

Väkivalta ja viharikokset

Tavoitteet:

Väkivallan uhrien palveluiden rahoitus on turvattu ja palveluissa on lhbtq-sensitiivistä asiantuntemusta Euroopan neuvoston Istanbulin sopimuksen edellyttämällä tavalla.

Lhbtq-ihmisten kokemuksia väkivallasta ja viharikoksista kirjataan. Lhbtq-ihmisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja viharikoksia pidetään esillä viestinnässä.

Seurataan Istanbulin sopimuksen ratifiointiprosessia ja otetaan kantaa lhbtq-näkökulman ottamiseksi huomioon muun muassa palvelujen järjestämisessä sekä viranomaisten kompetenssissa. Tehdään yhteistyötä Amnestyn, Ihmisoikeusliiton sekä eri naisjärjestöjen kanssa ja muistutetaan eri järjestöjä ja tahoja sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden esiintuomisessa.

Seta ja sen Transtukupiste raportoivat esiin tulleista väkivaltakokemuksista viranomaisille ja relevanteille kansainvälisille tahoille. Väkivaltaista homo- ja transfobiaa vastaan kampanjoidaan kansainvälisenä

Toimenpiteet:

Istanbulin sopimus ratifioitiin ja se astui voimaan elokuussa. Seta oli mukana Amnestyn koordinoimassa Joku raja! -verkostossa. Seta oli mukana kirjoittamassa CEDAW-komitealle varjoraporttia naisiin kohdistuvasta väkivallasta lhbt-näkökulmasta yhdessä eri ihmisoikeus- ja naisjärjestöjen kanssa.

Vuoden aikana käynnistettiin yhteistyötä Naisten linjan kanssa ja Transtukupiste koulutti Naisten linjan vapaaehtoisia tukemaan transihmisiä väkivaltatilanteissa.

IDAHOT-päivänä tiedotettiin ILGA Euroopan vuositilastoista (Rainbow map ja index) ja Suomen sijoitumisesta 13. sijalle ihmisoikeustilanteensa johdosta.

Osana TransHelsinkiä järjestettiin TDoR (Transgender Day of Remembrance), joka on kansainvälinen transmuistopäivä. Tilaisuudessa sytytettiin kynttilöitä eri puolilla maailmaa viimeisen 12 kuukauden aikana väkivallan ja oman käden kautta kuolleiden transihmisten muistoksi. Seta tiedotti Suomessa Transmur-

homo- ja transfobian vastaisena päivänä (IDAHOT) toukokuussa yhdessä muiden järjestöjen kanssa. Transihmisten kokemat viharikokset ovat esillä TransHelsinki-viikon muistotilaisuudessa.

der Monitoringin keräämistä tilastoista.

Setan edustajakokouksen kannanotossa tuotiin esiin lhbt-turvapaikanhakijoiden kokemaa häirintää ja väkivallan pelko ja teema näkyi myös julkisuudessa.

Seta lähetti avoimen kirjeen ja tapasi turvallisuusviranomaisia keskustellakseen seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistön huomioimisesta paremmin viranomais-toiminnassa. Seta ehdotti yhteistyön jatkamista muun muassa koulutuksen merkeissä.

Työelämä

Tavoitteet:

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen ja syrjinnän valvonta työelämässä liittyen seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun ja kehon sukupuoli-irteisiin toimivat tehokkaasti.

Tehdään yhteistyötä työmarkkinaosapuolten, työsuojeluviranomaisten, yhdenvertaisuusvaltuutetun/vähemmistövaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun sekä kansalaisjärjestöjen kanssa tiedotuksessa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakien uudistuksista, työnantajien velvoitteista sekä työntekijöiden ja hakijoiden oikeuksista.

Toimenpiteet:

Seta levitti STM:n uutta materiaalia tasa-arvolakiuudistuksesta, koulutti eri tahoja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamisesta ja osallistui kansalaisjärjestöjen ja ammattiyhdistysten keskusjärjestöjen yhteiseen suunnittelutyöhön työnantajien yhdenvertaisuussuunnittelun tukemiseksi.

Seta oli mukana laatimassa SAK:n, STTK:n ja Aka-van yhteistä opasta työpaikan yhdenvertaisuussuunnitelman laatimiseen.

Kansainväliset asiat

Tavoitteet:

Suomi toimii aktiivisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeuksien edistämiseksi kaikilla kansainvälisillä areenoilla.

Suomi vaikuttaa erityisesti Venäjään ja muihin lähialueiden maihin ihmisoikeustilanteen parantamiseksi.

Seta osallistuu aktiivejaan ja jäsenjärjestöjensä aktiiveja kansainväliseen vaikuttamiseen

Vaikutetaan ulkoministeriöön ja tuodaan sille tietoa Venäjän ja muiden lähialueiden maiden ihmisoikeustilanteesta, erityisesti lhbtq-näkökulmasta. Vaikutetaan Suomen YK-politiikkaan ja kehityspolitiikkaan. Seurataan ulkoministeriön ihmisoikeusstrategian toimeenpanoa ja otetaan kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin.

Seta toimii yhteistyössä muiden ihmisoikeusjärjestö-

Toimenpiteet:

Seta osallistui muiden ihmisoikeusjärjestöjen kanssa vaikuttamistyöhön johdonmukaisen ja vahvan kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan puolesta ja osallistui aktiivisesti kansainvälisten ihmisoikeusasiain neuvottelukunnan IONK:n toimintaan.

Seta järjesti tapaamisen ulkoministeriön ja venäläisten lhbt-ihmisoikeusaktivistien välillä.

Seta lähetti kirjeen Turkin viranomaisille liittyen ihmisoikeusaktivisti Kemal Ördekin pahoinpitelyyn ja Istanbulin Prideen kohdistuneeseen viranomaisväkivaltaan.

Puheenjohtaja osallistui tapaamiseen presidentti Tarja Halosen kanssa liittyen Post 2015 -agendaan ja lhbt-näkökulmaan siinä.

Setan Yhdenvertainen vanhuus -projekti tuotti yhdes-

<p><i>jen kanssa ja selvittää mahdollisuuden liittyä Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA:n tai Suomen YK-liiton jäseneksi.</i></p> <p><i>Selvitetään mahdollisuuksia hakea neuvoo-antavaa eli konsultatiivista asemaa YK:n Talous- ja sosiaali-neuvostossa (ECOSOC).</i></p> <p><i>Setassa toimii kansainvälisten asioiden toimikunta. Se toteuttaa Setan tavoitteita tukevaa kansainvälistä toimintaa kotimaassa ja ulkomailla.</i></p>	<p>sä seitsemän muun järjestön kanssa sisältöä lhbt-ikäihmisten oikeuksista ja tilanteesta lausuntoon, joka esiteltiin YK:n ihmisoikeusneuvostolle sekä kokosi hyviä käytäntöjä YK:n erityisasiantuntijalle samaa aihetta käsittelevää raporttia varten.</p> <p>Kansainvälisten asioiden toimikunta järjesti tapaamisen MEP Sirpa Pietikäisen kanssa, ja ekskursion, kuten retken Tallinnaan tapaamaan virolaisia yhteistyökumppaneita.</p> <p>Suunniteltuja selvityksiä jäsenyyksistä ei tehty.</p>
<p>Lhbtq-kansalaisjärjestöt Venäjällä ja muissa maissa saavat tukea.</p> <p><i>Pidetään yhteyttä sisarjärjestöihin. Tilanteen mukaan esimerkiksi järjestetään ihmisoikeuspuolustajien vierailuja Suomeen. Tehdään yhteistyötä eri tahojen, kuten Suomi-Venäjä-seuran ja Yhdysvaltain suurlähetystön kanssa.</i></p>	<p>Seta tuki Russian LGBT Sport Federation -järjestön Freedom Bike Ride -kampanjakiertuetta auttamalla järjestelyissä, tiedotuksessa ja varainhankinnassa. Kiertue onnistui hyvin ja sai paljon medianäkyvyyttä.</p> <p>Seta järjesti tapaamisen Russian LGBT Sport Federationin ja ulkoministeriön välillä heinäkuussa 2016.</p> <p>Seta osallistui Yhdysvaltain suurlähetystön kutsusta venäläisten ja baltialaisten lhbt-aktivistien seminaariin suurlähetystössä Helsinki Priden yhteydessä.</p> <p>Seta järjesti yhdessä Vapaa yliopisto -verkoston kanssa keskustelutilaisuuden lhbt-ihmisten asemasta Venäjällä.</p> <p>Seta välitti venäläisille lhbt-ihmisille tietoa tavoista muuttaa Suomeen sekä Suomen turvapaikkamenetystä.</p> <p>Seta levitti tietoa lhbt-ihmisten asemasta Venäjällä muun muassa sosiaalisessa mediassa.</p>
<p>Euroopan unioni edistää seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeuksia ja parempaa lainsäädäntöä sekä unionin tasolla että jäsenmaissa.</p> <p><i>Vaikuttamistyötä tehdään yhdessä ILGA-Euroopan kanssa. Tiedotetaan suomalaisia europarlamentaarikoita suoraan ajankohtaisista lhbtq-teemoista.</i></p>	<p>Seta lähestyi suomalaisia meppejä useisiin europarlamentin äänestyksiin liittyvissä asioissa ja kehotti heitä äänestämään lhbt-oikeuksia tukevalla tavalla.</p> <p>Seta lähestyi komissaari Jyrki Kataista pyytäen tukea EU:n lhbt-strategialle. Komissaari vastasi Setan kirjeeseen.</p> <p>Setan kv-työryhmä tapasi MEP Sirpa Pietikäisen.</p>

Maahanmuutto ja turvapaikka-asiat

<p>Tavoitteet:</p> <p>Maahanmuutosta ja turvapaikkapäätöksistä vastaavilla viranomaisilla on ajantasainen tietämys ja ohjeistukset seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-</p>	<p>Toimenpiteet:</p> <p>Kansainvälisen toimikunnan alaisuudessa toimi vapaaehtoisista koostuva turvapaikanhakijoita tukeva verkosto. Seta tuki useita eri maista tulleita turvapai-</p>
---	--

identiteettiin liittyvistä kysymyksistä. Vainon kohteeksi joutuneet lhbtq-ihmiset saavat Suomesta turvapaikan sujuvasti ja asiallisin menettelyin.

Käydään tarvittaessa keskustelua Maahanmuuttoviraston kanssa viraston toimintatavoista ja tarjotaan tietoa ja koulutusta. Otetaan mahdollisesti kantaa turvapaikkakysymyksiin julkisuudessa. Tuetaan ja ohjataan turvapaikanhakijoita asiantuntevan avun piiriin silloin, kun he ottavat yhteyttä Setaan.

kanhakijoita (pääasiassa Irak, Syyria, Venäjä) keskusteluilla, neuvomalla ja tukilausunnoilla. Seta kommentoi turvapaikkakysymyksiä julkisuudessa. Setan edustajakokouksen kannanotto käsitteli lhbt-turvapaikanhakijoita ja heille oman vastaanotokeskuksen perustamista.

Seta osallistui syksyllä alkaneeseen lhbt-turvapaikanhakijoihin keskittyvään verkostoyhteistyöhön ja tiedotti jäsenjärjestöjä mahdollisuuksista toimia turvapaikanhakijoiden hyväksi.

Seta tapasi yhdessä muiden järjestöjen kanssa Maahanmuuttoviraston väkeä vuoden lopulla ja keskusteli lhbt-turvapaikanhakijoiden tilanteesta ja vastaanotokeskusten henkilöstön koulutustarpeista. Englanninkielisille verkkosivuille lisättiin tietoa muun muassa maahanmuuttajille suunnatuista palveluista ja turvapaikkaprosessista.

Seta haki joulukuussa hankerahoitusta Työ- ja elinkeinoministeriöltä lhbt-maahanmuuttajien kotouttamista edistävän toiminnan toteuttamiseen.

Tiedotusvälineet

Tavoitteet:

Suomalaisessa journalismissa kunnioitetaan ihmisen itsemäärittelyoikeutta sekä käytetään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä uutisoidessa kunnioittavaa ja ajan tasalla olevaa kieltä. Setaa koskeva uutisointi on todenmukaista.

Seta päivittää toimittajille suunnattua opastaan ja levittää sitä aktiivisesti kohderyhmälle. Seta järjestää toimittajakoulutuksen terminologiasta ja ajankohtaisista lhbtq-teemoista.

Toimenpiteet:

Setan ja Transtukipisteen asiantuntijat antoivat useita haastatteluja medialle. Seta kommentoi lhbt-uutisointia ja antoi palautetta terminologiasta ja puhetavoista.

Setan puheenjohtaja osallistui televisiossa keskusteluun Aito Avioliitto -yhdistyksen edustajan kanssa, joka saavutti suurta medianäkyvyyttä ja jota seurasi useampi mediaosuma.

Toimittajaoppaan sisällön päivitys toteutui, mutta uudistus jäi loppuvuodesta käynnistyneen sanastotyöryhmän arvioitavaksi ja julkaisu siirtyi vuodelle 2016. Opas nostettiin paremmin esiin Setan verkkosivuilla. Toimittajakoulutusta ei järjestetty henkilövaihdoksista johtuneista syistä.

Seta järjesti yhden lehdistötilaisuuden yhdessä Saateenkaariperheiden kanssa Äitiyslaki-kansalaisaloitteesta.

2. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt otetaan huomioon eri palveluissa ja viranomais-toiminnassa

Ylätavoite: Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt kokevat peruspalveluita käyttäessään lhbtq-sensitiivistä kohtaamista. Julkisen ja kolmannen sektorin sekä yksityisten toimijoiden tarjoamat palvelut eivät sisällä syrjiviä eivätkä välillisesti syrjiviä rakenteita, asenteita tai käytäntöjä. Ammatillaiset osaavat tukea seksuaalista suuntautumistaan, sukupuoli-identiteettiään, sukupuolen ilmaisuaan tai perhettään pohtivaa henkilöä. Ammatillaiset kykenevät tunnistamaan lapsen sukupuolen yhteensopimattomuuden kokemuksen ja haluavat tukea lapsen kasvua omaksi itsekseen.

Setan rooli: Seta ja sen Transtukipiste tukevat muita palveluntarjoajia tarjoamalla täydennyskoulutusta ja konsultaatiota seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden kohtaamiseen asiakastyössä. Seta tuottaa laadukasta ja ajantasaista materiaalia seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta, perheiden moninaisuudesta, ihmisoikeuksista ja normikriittisyydestä. Seta toimii näkyvästi monissa verkostoissa ja vaikuttaa siten seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden teemojen nousemiseen eri toimijoiden agendalle.

2.1 Eri ammattiryhmät saavat koulutusta ja konsultaatiota

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Seta tavoittaa koulutustoiminnan kautta laajasti eri ammattiryhmiä ja ammattiin opiskelevia seksuaalista suuntautumista, sukupuolen ja perheiden moninaisuutta sekä yhdenvertaisuutta koskevalla ajanmukaisella tiedolla.</p> <p><i>Seta ja sen Transtukipiste kouluttavat sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden ammattilaisia sekä ammattiin opiskelevia seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta, erityisesti asiakkaan yhdenvertaisesta kohtaamisesta. Koulutusyhteistyötä tehdään etenkin ammattikorkeakoulujen kanssa (mm. Diak, Laurea), ammattiopistojen (mm. Varia) ja seksuaalineuvojakoulutusta järjestävien tahojen kanssa (Sexpo, Väestöliitto, Metropolia Ammattikorkeakoulu).</i></p> <p><i>Setan ammatilliset kouluttajat luennoivat valtakunnallisissa ammatillisissa seminaareissa ja asiantuntijapäivillä (mm. Educa-messut).</i></p> <p><i>Seta järjestää ammatillisen koulutuksen ja nuorisotyön ammatillisille yhden avoimen Nuorisotyötä ihan homona -koulutuksen. Normikriittisen pedagogian soveltamisesta lhbtq-tematiikkaan järjestetään avoin koulutus.</i></p> <p><i>Eripituisia ammatillisia tilauskoulutuksia, luentoja tai alustuksia järjestetään vuoden aikana kysynnän</i></p>	<p>Pysyvien koulutusasiakkaiden ohella koulutusyhteistyötä kehitettiin erityisesti täydennyskoulutusten osalta (esimerkiksi Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämispalvelut yksikön kanssa). Uutta oli myös tiivis yhteistyö seksuaalineuvojakoulutusta järjestävän Hyrian kanssa.</p> <p>Koulutussuunnittelija toteutti yhteistyössä HeSetan kanssa koulutusvideokokonaisuuden sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta Helsingin, Vantaan ja Espoon henkilöstön opetus- ja koulutuskäyttöön.</p> <p>Koulutussuunnittelija luennoi muun muassa Tasa-arvopäivillä sekä Peking +20-rinnakkaisraportin julkistamistilaisuudessa.</p> <p>Avoin koulutus normitietoisuudesta siirrettiin myöhemmäksi.</p> <p>Ammatillisia koulutuksia sekä niihin verrattavia tilaisuuksia järjestettiin yhteensä 54. Näistä 40 oli tilaisuuksia, joista koulutussuunnittelija vastasi yksin tai oli mukana kouluttamassa.</p> <p>OKL-yhteistyö jatkui ja Seta oli mukana seminaareissa Turussa, Raumalla sekä Helsingissä toteuttamien työpajoja opettajaksi opiskeleville. Turussa Seta osal-</p>

mukaan, arviolta 40. Koulutuksista vastaavat Setan työntekijät yhdessä kokemuskouluttajien kanssa.

Kasvatus- ja opetuslalla Seta jatkaa OKL-yhteistyötä globaalikasvatusta kouluissa toteuttavien järjestöjen kanssa (mm. Kepa, Rauhankasvatusinstituutti, Punainen Risti, Unicef ja Taksvärkki ry). Yhteistyössä järjestetään muutamia seminaaripäiviä opettajankoulutuslaitoksissa eri puolilla Suomea.

Tiedon levittämistä ammattilaisille toteutetaan erilaisten asiantuntija-, messu- ja yleisö tapahtumien avulla, kuten Educa-messut, Sosiaalialan asiantuntijapäivät, Maailma kylässä -festivaali, Superin Lähihoitaja 2015 -tapahtuma, Vanhustyö 2015 -tapahtuma, Varhaiskasvatusmessut ja Mielenterveysmessut.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakien uudistukseen liittyen Seta kouluttaa viranomaisia. Koulutustoiminnalle etsitään yhteistyökumppaneita järjestömaailmasta.

Koulutustoiminnassa hyödynnetään Setan hankkeiden ja yhteistyöhankkeiden tuloksia ja tuotoksia (mm. Yhdenvertainen vanhuus, Hyvinvoiva sateenkaarinuori ja Suvaitsevaisuudesta yhdenvertaisuuteen).

Setan koulutustoiminta on yhteistyökumppani Palmenian Yhdenvertainen seksuaalikasvatus -koulutushankkeessa sekä Monimuotoiset perheet -verkoston Kaikkien perheiden Suomi -hankkeessa. Sateenkaariperheet ry järjestää yhteistyössä Setan ja sen Transtukupisteen kanssa Sukupuolen moninaisuus perheessä -täydennyskoulutusseminaarin kasvatus- sosiaali- ja terveysalan työntekijöille. Setan Transtukupiste on mukana järjestämässä Tasa-arvoasian neuvottelukunnan poikatyöhön, miestutkimukseen ja sukupuolivastuullisuuteen liittyvää seminaaria.

Setan koulutustoiminta on mukana Diakonia-ammattikorkeakoulussa kevätlukukaudella 2015 vapaavalintaisessa opintokokonaisuudessa SAK (Seksuaalisuuden ammatillinen kohtaaminen) työelämä-tahon edustajana.

listui yleisöluennon toteuttamiseen.

Seta osallistui suunniteltuihin messutapahtumiin Sosiaalialan asiantuntijapäiviä lukuun ottamatta. Näiden lisäksi Setalla oli esittelypiste Kouluterveyspäivillä, Next Step -messuilla ja Love-messuilla Espoossa.

Palmenian kanssa suunniteltu yhteistyö toteutui. Tämän ohella Seta osallistui ensimmäisten Tasa-arvopäivien toteuttamiseen ja piti siellä puheenvuoron.

Yhteistyö Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa toteutui suunnitellusti. Koulutussuunnittelija kommentoi verkossa opiskelijoiden vastauksia ja keskustelua kahden viikon ajan.

Transtukupiste koulutti Sateenkaariperheiden kanssa yhteistyössä järjestetyssä seminaarissa Sukupuolen moninaisuus, perhe ja lapset. Johtava sosiaalityöntekijä (joka erikoistui myös vuoden aikana perheterapeutiksi) piti työpajan aiheesta, miten tukea lapsia, joilla on transkokemuksia sekä dialogiset osiot työpareina toimineiden psykoterapeuttien kanssa omaan sukupuoleen kasvamisesta ja transihmisistä terapiassa. Transtukupiste oli mukana suunnitelmassa Tanen seminaaria Aikamme pojat ja avasi paneelissa sukupuolen moninaisuuteen liittyvää sukupuolisensitiivisyyttä.

Setan puheenjohtaja koulutti Partion valtakunnallisessa tapahtumassa Partion työntekijöitä ja vapaaehtoisia.

Nuorisotyön koordinaattori koulutti Espoon nuorisotoimen henkilöstöä sekä piti englanninkielisen koulutuksen Laurea-ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijoille.

Nuorisotyön koordinaattori oli mukana tuottamassa Allianssin toiminnallista ja henkilöstöpoliittista yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa sekä koulutti henkilöstöä osana suunnitelman jalkauttamista.

Seta järjesti yhteistyössä Sinuiksi-hankkeen kanssa Nuorisotyön päivillä Seinäjoella ohjelman sateenkaarinuorten hyvinvoinnista nuorisotyöntekijöille sekä Setan puheenjohtaja juonsi yhdessä Allianssin yhdenvertaisuuskoordinaattorin kanssa päivät.

Nuorisotyön koordinaattori osallistui Vaasan kaupungin järjestämään rasisminvastaisen viikon tapahtumaan pitämällä puheen ja osallistuen paneelikeskusteluun.

	<p>Nuorisotyön koordinaattori kirjoitti erityisryhmien oikeuksia käsittelevän kolumnin Rikosuhrapäivystysten lehteen.</p> <p>Seta konsultoi Opiskelijoiden liikuntaliiton toimintaa yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Nuorisotyön koordinaattori työskenteli Liikuntaliittojen kattojärjestön Valon yhdenvertaisuuskoulutuksessa työryhmänvetäjänä, joka koski uutta liikuntalakia.</p> <p>Nuorisotyön koordinaattori päivysti Pelastakaa Lapset järjestön verkkotukipalvelu Netarissa.</p>
<p>Setan Transtukipiste palvelee asiantuntijoita, kuten valtion- ja kuntahallintoa, mediaa ja sosiaali- ja terveysalaa, jotka tarvitsevat työssään tietoa sukupuolen moninaisuudesta. Konsultaatiossa ja koulutuksissa painotetaan transsensiivisiä ammatillisia työkäytäntöjä.</p> <p><i>Setan Transtukipisteen työntekijät antavat puhelin- ja sähköpostineuvontaa ja -konsultaatiota viikoittain.</i></p>	<p>Viranomaiset, tutkijat, media ja sosiaali-, terveys- ja kasvatusala käyttivät Transtukipisteen konsultointipalveluja.</p>

2.2 Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta on saatavilla ajantasaista ja laadukasta tietoa

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Seta ja sen Transtukipiste tuottavat monipuolista materiaalia seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta, yhdenvertaisuudesta ja ihmisoikeuksista verkkoon, omiin ja muiden tahojen julkaisuihin sekä muuhun mediaan.</p> <p><i>Tilataan uusia painoksia Setan ja sen Transtukipisteen materiaaleista tarvittaessa ja käännetään materiaaleja muille kielille.</i></p> <p><i>Seta tuottaa vuoden aikana useita lyhyitä koulutus- ja tiedotusvideoita seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta, ihmisoikeustyöstä ja järjestötoiminnasta. Videoita sekä tilataan ulkopuolelta että tuotetaan vapaaehtoistyönä työryhmissä, jaostoissa ja jäsenjärjestöissä. Suoratoistolähetykset netin kautta Setan omista tapahtumista toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.</i></p> <p><i>Selvitetään vuoden aikana mahdollisuus painattaa uusi painos Ei niin hullunkuriset perheet -pelikortteja.</i></p>	<p>Seta ja Transtukipiste tuottivat monipuolista materiaalia ja uutisia verkkoon sekä artikkeleita ulkopuolisiin julkaisuihin. Seta ja Transtukipiste antoivat useita asiantuntijahaastatteluita medialle. <i>Mediaosumia on liitteessä 4.</i></p> <p>Vuoden aikana tilattiin uusi painos lhbti-sanoja sisältävistä postikorteista, Rakkaus on rakkautta -esitteestä, Sukupuolen moninaisuus -oppaasta sekä Yhdenvertainen vanhuus -projektin materiaalista.</p> <p>Vuoden aikana toteutettiin nuorisotoimikunnan vaalivideo sekä video translakivaikuttamisen tueksi. Lisäksi toteutettiin kokeiluna tapahtumien mainoksia videotervehdyksinä. Sukupuolen moninaisuutta tuotiin esiin videolla, jossa esiintyi Transtukipisteen kuoro.</p> <p>Selvityksen perusteella Ei niin hullunkuriset perheet -pelikortteja ei ole mahdollista painattaa ilman erillistä rahoitusta.</p> <p>Hyvinvoiva sateenkaarinuori hankkeen tutkimuksen tiivistelmä julkaistiin suomeksi, ruotsiksi ja englan-</p>

	<p>niksi. Hankkeen toisen tutkimuksen julkaisutilaisuus oli katsottavissa myös suoratoistolla.</p> <p>Vuoden lopulla alkoi yhteistyö Metropolia Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa sukupuolen moninaisuutta käsittelevän Kuhnureita ja kuningattaria -kuunnelman toteuttamisesta oppinäytetyönä.</p> <p>Hallitus perusti edustajakokouksen päätöksen mukaisesti Sateenkaarisanastotyöryhmän pohtimaan Setan käyttämää terminologiaa.</p>
<p>Setan ja sen Transtukipisteen tuottama visuaalinen kuvasto on koko yhteisön moninaisuutta kunnioittavaa. Kuvasto on myös julkisten palveluiden, järjestöjen ja median käytössä.</p> <p><i>Lisätään entisestään valokuvaamista tapahtumissa ja muussa Setan toiminnassa. Jatketaan kuvapankin kasvattamista yhteistyössä vapaaehtoisvalokuvaajien kanssa. Tuotetaan lhbtq-teemoja käsittelevien lahjoitusvalokuvien keruuta varten automaattinen verkkolomake.</i></p>	<p>Valokuvia toiminnasta julkaistiin runsaasti Facebookissa, Twitterissä sekä Instagram-tilillä. Kuvapankkiin koottiin kuvia Setan historiasta, nykytoiminnasta ja henkilökuvia lhbt-ihmisistä. Myös lomake kuvien keräämiseksi toteutettiin. Kuvapankin kasvattaminen jatkui pro bono yhteistyössä valokuvaajien kanssa.</p>
<p>Setan Transtukipisteen tiedottamisen painopisteenä on perhenäkökulma sukupuolen moninaisuuteen sekä transihmisten oikeudet.</p> <p><i>Setan Transtukipiste tuottaa verkkosivuilleen uusia tietosivuja transihmisten ja intersukupuolisten ihmisten oikeuksista mm. itseilmaisuuksiin, itsemäärittelyyn, tarvitsemiinsa hoitoihin ja juridisen sukupuolen vahvistamisen joustaviin käytäntöihin sekä tietosivun läheisille. Lisäksi tuotetaan artikkeli sukupuolen moninaisuudesta perheterapian kontekstissa. Jatetaan intersukupuolisuuden kohtaaminen neuvolatyössä -oppaan tekoa.</i></p>	<p>Transtukipisteen verkkosivuilla julkaistiin artikkeli muunsukupuolisuudesta ja siinä käsiteltiin itsemäärittelyä, itseilmaisua ja muunsukupuolisten mahdollisesti tarvitsemia hoitoja.</p> <p>Intersukupuolisuutta käsittelevää opasta edistettiin etsimällä lastenkirurgi ja intersukupuolinen aktivisti yhteistyökumppaneiksi ja tekemällä kysely perheille ja is-ihmisille. Lisäksi selvitettiin apurahamahdollisuuksia materiaalin tuottamiseen.</p> <p>Uusien osioiden toteuttaminen läheisille ei toteutunut resurssien puuttuessa.</p> <p>Koulutussuunnittelija päivitti artikkelinsa Nainen, mies ja moni muu: sukupuolien kulttuurinen rakentuminen ja se julkaistiin Transtukipisteen nettisivuilla.</p>
<p>Nuorille suunnatun ruotsinkielisen lhbtq-tiedon saatavuus paranee.</p> <p><i>Seta toimii yhteistyössä Helsingin ruotsinkielisen tiedotuskeskus Luckanin KOMET-projektin kanssa ruotsinkielisen lhbtq-tiedon levittämiseksi.</i></p>	<p>Toiminta ei toteutunut, sillä projekti ei saanut lisärahoitusta.</p>

2.3 Ammatillaiset, järjestöt ja muut toimijat eri sektoreilla toimivat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen hyvinvoinnin ja ihmisoikeustilanteen parantamiseksi

Kotimaiset kampanjat ja verkostoyhteistyö

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Setalla ja sen Transtukipisteellä on laajat yhteistyö- ja kontaktiverkostot sosiaali- ja terveysalan, opetus- ja kasvatusalan ja ihmisoikeustyön ammatillisiin ja vapaaehtoisverkostoihin. Seta mielletään sosiaali- ja terveysalan toimijaksi ja se otetaan mukaan erilaisiin sosiaali- ja terveysalan kehittämishankkeisiin. Seta hyödyntää verkostoja koulutus- ja kouluvierailutoimintansa laadun kehittämiseen ja uusien kanavien löytämiseen koulutustoiminnalle. Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuus vakiintuu Setan verkostoitumisen avulla osaksi sosiaalialan koulutuksia ja lhbtq-teeman keskeisyys huomataan alan koulutuksissa.</p> <p><i>Seta on mukana Syrjinnästä vapaa alue -kampanjassa. Koulutussuunnittelija edustaa Setaa työryhmässä. Kampanjassa toteutetaan seminaari nuorisobarometrin julkaisun yhteydessä alkuvuonna 2015.</i></p> <p><i>Seta on mukana globaalikasvatusta toteuttavien järjestöjen kouluvierailutoiminnan yhteistyöverkostossa.</i></p> <p><i>Seta on mukana SOSTEn koulutusverkostossa sekä harkinnan mukaan muissa SOSTEn verkostoissa.</i></p> <p><i>Setan koulutustoiminta on yhteistyökumppani Palmenian Yhdenvertainen seksuaalikasvatus - koulutushankkeessa sekä Monimuotoiset perheet -verkoston Kaikkien perheiden Suomi -hankkeessa.</i></p> <p><i>Setalla on edustaja Sateenkaariperheet ry:n Sateenkaariperheiden lasten ja vanhempien haavoittuvuudet ammattilaisten tietoon -koulutushankkeen ohjausryhmässä.</i></p> <p><i>Setalla on edustaja Naisasialiitto Unionin koordinoimassa Sukupuolisensitiivinen varhaiskasvatus – tasa-arvoinen kohtaaminen päiväkodissa -hankkeen ohjausryhmässä.</i></p> <p><i>Setalla on edustaja Kataja-Parisuhdekeskus ry:n Sateenkaariparit-hankkeen ohjausryhmässä.</i></p> <p><i>Setalla on edustaja Suomen Setlementtiliiton Sukupuolisensitiivisen nuorisotyön kehittämishankkeen</i></p>	<p>Seta tavoitti laajasti sosiaali- ja terveysalan sekä muiden sektoreiden toimijoita vuoden aikana uutiskirjeensä kautta.</p> <p>Setalla oli edustaja Pirkanmaan Setan valtakunnallisen tuki- ja neuvontapalveluhankkeen (Sinuiksi) asiantuntijaryhmässä.</p> <p>Syrjinnästä vapaa alue -kampanjan toiminta toteutui suunnitellusti. Koulutussuunnittelija markkinoi kampanjaa eri yleisötapauksissa, kuten Educa-messuilla. Yhteistyö globaalikasvatusta toteuttavien järjestöjen kanssa toteutui suunnitellusti.</p> <p>Koulutussuunnittelija osallistui SOSTEn koulutusverkoston toimintaan.</p> <p>Suunniteltu toiminta toteutui (entisen) Palmenian kanssa. Monimuotoiset perheet -verkoston kanssa ei ollut tarvetta koulutusyhteistyölle.</p> <p>Yhteistyö toteutui suunnitellusti myös Palmenian Yhdenvertainen seksuaalikasvatus - koulutushankkeen, Kaikkien perheiden Suomi -hankkeen ja Sateenkaariparit-hankkeen osalta. Setalla on edustaja Sateenkaariperheet ry:n Sateenkaariperheiden lasten ja vanhempien haavoittuvuudet ammattilaisten tietoon -koulutushankkeen ohjausryhmässä.</p> <p>Nuorisotyön koordinaattori edusti Setaa Suomen Setlementtiliiton MeKaikki-hankkeen ohjausryhmässä. Yhteistyötä tehtiin myös valtakunnallisen verkko-nuorisotyön kehittämiskeskuksen Verken kanssa.</p> <p><i>Kaikista edustuksista on tietoa liitteessä 2.</i></p>

<p>ohjausryhmässä.</p>	
<p>Lasten ja nuorten parissa toimivat ammattilaiset saavat ajantasaista tietoa lhbtq-kysymyksistä, mikä lisää heidän ammatillista osaamistaan ja sitoutumista yhdenvertaisten palvelujen tuottamiseen.</p> <p><i>Levitetään ja käytetään LANUKE-hankkeissa saatua materiaalia vaikuttamistyössä erityisesti koulumaailmaan päin ja sateenkarinuorten hyvinvointiin ja ajankohtaisiin asioihin liittyen.</i></p> <p><i>Transtukipiste on edustaja lapsiasiavaltuutetun koordinoimassa työryhmässä, joka arvioi ja tukee seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien lasten sekä sateenkaariperheiden lasten hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumista.</i></p>	<p>Setalla oli edustaja lapsiasiavaltuutetun HLBTI ja lapset -työryhmässä sekä lapsiasiain neuvottelukunnassa. Seta teki yhteistyötä lapsiasiavaltuutetun kanssa myös muilla tavoin. Valtuutettu muun muassa osallistui puhujana Setan järjestämään seminaariin Helsinki Pridessa.</p> <p>Nuorisotyön hankkeiden materiaalia levitettiin laajasti eri tahoille.</p> <p>Setan esitettä Tarinoita lapsille, joka sisältää satuja sukupuolen moninaisuudesta, sekä Lapsen oikeudet esitettä levitettiin eri yleisötapahtumissa.</p>
<p>Lhbtq-teemat näkyvät kulttuuripalveluissa. Lhbtq-kulttuurin tekijät saavat näkyvyyttä toiminnalleen ja tietoa toimintansa pohjaksi.</p> <p><i>Tehdään yhteistyötä Kulttuuria kaikille -palvelun kanssa. Ryhdytään harkinnan mukaan yhteistyökumppaniksi kulttuuriprojekteille. Nostetaan esiin Lhbtq-kulttuuritapahtumia ja -projekteja uutiskirjeessä ja muissa Setan viestintäkanavissa.</i></p>	<p>Seta valmisteli Kulttuuria kaikille -palvelun kanssa Suomi 100 – sateenkaaren väreissä -hanketta, joka on viestinnällinen hanke, jossa tehdään näkyväksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa osana itsenäisen Suomen historiaa, kerätään uutta tietoa vähemmistöjen arjesta ja historiasta sekä lähestytään taidetta ja kulttuuria queer-näkökulmista.</p> <p>Hankkeessa taide- ja kulttuuritoimijoita rohkaistetaan nostamaan esiin lhbtq*-aiheita ja -taidetta mukaan ohjelmaansa. Esille tuodaan myös uutta tietoa siitä, miten lhbtq-vähemmistöt sekä lhbtq*-kansalaisjärjestöjen toiminta on vaikuttanut Suomen sosiaali- ja kulttuurihistoriaan. Tarjoamalla lhbtq-aineistoja ja näkökulmia, taide- ja kulttuuritoimijat voivat tavoittaa uusia yleisöjä ja olla mukana rakentamassa tulevaisuuden yhdenvertaista Suomea, jossa kaikkien historia ja kokemukset ovat yhtä arvokkaita.</p> <p>Seta antoi Helsinki Pride -viikolla yhteisen kannanoton lhbtq-ihmisten sananvapaudesta ja ihmisoikeuksista maailmalla kirjailijoiden sananvapausjärjestö PENin kanssa. Seta järjesti lokakuussa PENin ja Amnestyn Suomen osaston kanssa Ilmaisunvapausklubin.</p> <p>Kulttuuritapahtumista ja -projekteista kerrottiin uutiskirjeessä ja Facebookin Setatiedotus-ryhmässä. Seta markkinoi esimerkiksi homoutta sivuavaa Ernest in Guanajuato -elokuvaa sekä uutuskirjoja, teatteriesityksiä ja muita valtakunnallisia lhbtq-teemoja sivuavia tapahtumia.</p>
<p>Setan Transtukipiste tekee yhteistyötä sellaisten eri tahojen kanssa, jotka haluavat edistää sukupuolen moninaisuuden huomioimista toiminnassaan.</p>	<p>Transtukipiste teki yhteistyötä lapsiasiavaltuutetun toimiston, kirkon erityisnuorisotyön yksikön Snellun, Naisasialiitto Unionin, Sateenkaariparit-hankkeen,</p>

Setan Transtukipiste tukee organisaatioita sekä eri alojen opiskelijoita ja tutkijoita konsultaatiolla ja tiedotuksella. Lisäksi Seta tarjoaa tilojaan voimauttavien taideterapeuttisten ja itseilmaisullisten ryhmien käyttöön.

Sinuiksi-hankkeen, Amnesty Suomen osaston, Trasek ry:n, Dreamwear Clubin ry:n, HeSetan, Hiv-säätiön, Transforces-aktivistien ja pääkaupunkiseudulla transnuorten kanssa työskentelevien organisaatioiden kanssa. Transtukipisteen tiloja käyttivät oma-toimisesti kokoontuvat transyhteisölliset ryhmät sovittu.

Transtukipiste konsultoi eri puolilla maata asuvia terveydenhoitajia, sosiaalityöntekijöitä, koulupsykologeja, aikuispsykiatrian lääkäreitä ja hoitajia, väkivaltakysymyksiin erikoistuneita työntekijöitä, seksuaalineuvoja, lakimiehiä sekä mediaa ja tutkijoita. Transtukipisteellä työskenteli ohjatusti kaksi ammatikorkeakouluharjoittelijaa.

Kansainvälinen yhteistyö

Tavoitteet:

Seta tekee aktiivisesti kansainvälistä yhteistyötä ja hyödyntää kansainvälisiä verkostojaan vaikuttamistyössään tarkoituksenmukaisesti. Seta ja Transtukipiste ovat ajan tasalla kansainvälisestä keskustelusta ja tutkimuksesta seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden liittyen.

Seta tekee aktiivista yhteistyötä ILGA-Euroopan, nuorisoyhdistö IGLYO:n sekä Transgender European (TGEU) kanssa erityisesti euroopanlaajuisen lhbtq-tiekartan (poliittinen toimintaohjelma) saamiseksi. Seta hyödyntää ILGA-Euroopan eri teemoihin keskittyviä koulutuksia mahdollisuuksien mukaan.

Seta osallistuu kansainväliseen homo- ja transfobian vastaiseen toimintapäivään (IDAHOT) ja tiedottaa muiden maiden sisarjärjestöjen tekemästä homo- ja transfobian vastaisesta toiminnasta.

Transtukipisteen johtava sosiaalityöntekijä seuraa jäsenenä aktiivisesti The World Professional Association for Transgender Health WPATH -yhdistyksen tiedotusta ja julkaisua.

Toimenpiteet:

Seta osallistui vuoden aikana useisiin kansainvälisiin koulutustapahtumiin ja seminaareihin, kuten transihmistien terveyttä ja oikeuksia käsitelleeseen seminaariin Tukholmassa kesäkuussa, Oslo Prideen kesäkuussa (Setan edustaja oli panelistina), Europrideen Riiassa kesäkuussa, IGLYOn ja ILGA Euroopan intersukupuolisuuskoulutukseen Berliinissä heinäkuussa, normikriittisyyskoulutukseen Tukholmassa heinäkuussa, ILGA-Euroopan viestintäkoulutukseen Brysselissä syyskuussa ja ILGA-Euroopan konferenssiin Ateenassa lokakuussa.

Setan koulutussuunnittelija oli puhumassa hyvistä käytännöistä Suomessa ILGA Euroopan järjestämässä koulutustilaisuudessa Improving the mental health of LGBTI people in Europe: challenges and good practices, joka oli Dublinissa.

Nuorisotyön koordinaattori osallistui Opetus- ja kulttuuriministeriön delegaatiomatkalle Kiinaan.

Pääsihteeri vieraili sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kutsusta puhujana Euroopan neuvoston tasa-arvon ja sosiaalisen koheesion toimikunnassa (CDDESC) kertomassa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen liikkeiden vaikuttamismahdollisuuksista ja osallisuudesta Suomessa.

IDAHOT-päivänä tiedotettiin ILGA Euroopan sateenkaarikartasta ja indexistä sekä nostettiin sateenkaarinuorten hyvinvointi esiin Setan nuorisotoimikunnan Urheile ihan homona -kampanjan avaamisella.

	Transtukipisteen johtava sosiaalityöntekijä seurasi WPATH:n tiedotusta.
<p>Kansainvälinen toiminta on osa Setan nuorisotoimintaa.</p> <p><i>Setan nuorisotoimikuntalaiset osallistuvat kansainvälisten lhbtq-järjestöjen ja sisarjärjestöjen tarjoamiin tapahtumiin.</i></p>	<p>Kaksi nuorisotoimikunnan jäsentä osallistui Tukholmassa RFSL Ungdomin ja IGLYOn koulutukseen normikriittisyydestä ja etuoikeuksista. Nuorisotoimikunnan jäsenet osallistuivat Yhdysvaltain suurlähetystön järjestämään verkostoitumistapaamiseen yhdessä eri Baltian maista tulleiden lhbt-aktivistien kanssa. Nuorisotoimikunnan jäsen osallistui IGLYO:n vuosikokoukseen. Nuorisotoimikunnan jäsen osallistui Youth in Action Chasing the Rainbow -ohjelmaan, joka kokoontuu eri Euroopan maissa. Nuorisotoimikunnan puheenjohtaja oli mukana ILGA Euroopan kokoamassa normikriittistä materiaalia tuottavassa työryhmässä.</p>

2.4 Vanhuspalveluita kehitetään yhdenvertaisemmiksi

Tavoitteena vuonna 2015 oli, että vuoden 2014–2015 vaihteessa päättyneen Yhdenvertainen vanhuus -projektin tuottamaa tietoa levitetään ja siitä tulee keskeinen koulutusmateriaali vanhusalalla ja sosiaali- ja terveysalalla. Seta haki toiminnan suunnittelun aikaan RAY:lta rahoitusta uuteen kahden vuoden mittaiseen vanhustyön projektiin (2015–2016). Projektin keskeisenä tavoitteena oli voimauttaa ja osallistaa lhbtq-ikäihmisiä yhdenvertaisuuden edistämiseksi tehtävään työhön. Projektia oli määrä toteutetaan erillisen projektisuunnitelman mukaan rahoituksen varmistuttua.

Tavoitteet:

Seta osallistuu 1–2 vanhustyön kentän tapahtumaan vuosittain (Vanhustyö 2015 -tapahtuma Helsingissä, Super Lähihoitaja 2015 -tapahtuma). Messuille ja tapahtumiin pyydetään vapaaehtoisiksi projektin aikana mukaan tulleita ikäihmisiä.

Seta ottaa huomioon vanhuuden ja ikäihmisen viestinnässä ja materiaaleissa. Esitteissä ja muissa teksteissä otetaan esille lhbtq-ikäihmisten tilanne tai näkökulma. Kuvia ikäihmisistä hyödynnetään viestintämateriaaleissa. Projektin tuottamat postikortit ja julisteet ovat esillä Setan ja jäsenjärjestöjen tiloissa ja eri tapahtumissa. Viestintämateriaalit (postikortti, juliste) on suunniteltu niin, että ne markkinoivat vanhustyön tietokirjastoa, jonne on koottu projektin aikana tuotettu tieto, videot ja videoiden keskustelurungot.

Julkaisuja ja videoita, kuten Irnin ja Wickmanin tutkimuskatsausta, projektin loppujulkaisua, Haluaisin pystyä kertomaan -videota sekä Pekka ja Eino -videota markkinoidaan kohderyhmille tapahtumissa ja sidosryhmätapaamisissa myös projektin päättymisen jälkeen.

Projektin tuottamaa loppujulkaisua käytetään vaikuttamistyön tukena eduskuntavaaleissa ja kuntavaikuttamisessa. Loppujulkaisussa on suosituksia ja hyviä käytäntöjä kuntien päättäjille, viranomaisille sekä vanhuspalvelujen tuottajille.

Setan ja sen Transtukipisteen koulutuksissa otetaan huomioon elämäntilanne, vanhuus sekä lhbtq-ikäihmisen sanoin, kuvin tai esimerkiksi Haluaisin pystyä kertomaan -videota hyödyntäen. Koulutuksissa markkinoidaan Yhdenvertainen vanhuus -projektin vanhustyö tietokirjastoa ja muuta materiaalia. Materiaalit ovat Setan kouluttajien, sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden, opettajien, vanhustyö ammattilaisten, päättäjien ja palveluntuottajien vapaasti hyödynnettävissä verkkosivuilta. Koulutuksissa hyödynnetään projektin kokemuskouluttajia.

Toteutuneesta toiminnasta on kerrottu liitteessä 7.

3. Tuki ja voimaannuttava toiminta lisääntyy eri puolilla maata

Setan palvelutoiminnan periaatteet: Setan palvelutoimintaa ohjaavat arvot ovat seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden sekä erilaisten perhemuotojen tunnistaminen ja kunnioitus, asiakkaiden itsemääräämisoikeuden kunnioitus ja toimijuuden ja osallisuuden edistäminen, ihmisoikeus- ja yhdenvertaisuusnäkökulma sekä sosiaalityön ammattietiikka.

Setan palvelujen rakenne: Setan Transtukipiste tarjoaa yksilö-, pari-, perhe-, ja tukiverkostotapaamisia sekä yhteisöllistä vertaistukitoimintaa sukupuolivähemmistöihin kuuluville ja heidän läheisilleen. Asiakaspalvelun valtakunnallisuus toteutuu verkko- ja puhelinpalvelun kautta.

Setan Transtukipisteen palvelut ovat Suomessa ainutlaatuisia. Muita vastaavia palveluja asiakasryhmille, joiden kanssa Setan Transtukipiste työskentelee, ei järjestä mikään muu tahon.

Setan nuorisotyö tukee seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ja sateenkaariperheissä elävien nuorten hyvinvointia koulutus- ja kehittämistoiminnan kautta ja tukemalla jäsenjärjestöjen voimauttavaa nuorisotyötä.

Setan jäsenjärjestöt tarjoavat itsenäisesti vertaistukitoimintaa sekä neuvonta- ja sosiaalipalveluja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville ja heidän läheisilleen.

3.1 Yhdenvertaisuudesta sekä Setan ja sen Transtukipisteen toiminnasta on tietoa lhbtq-ihmisille ja heidän läheisilleen

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Setalla on laadukkaita eri kohderyhmiä palvelevia tiedotusmateriaaleja eri kielillä.</p> <p><i>Painatetaan olemassa olevia esitteitä, julkaisuja ja tiedotusmateriaaleja oman ja jäsenjärjestöjen sekä sidosryhmien tarpeen mukaan. Käännetään materiaaleja ruotsiksi, englanniksi ja muille kielille. Setan Transtukipisteen uusi työntekijä tuottaa Transtukipisteen ruotsinkielistä palvelua varten materiaalia sukupuolen moninaisuudesta ja palveluista ruotsiksi.</i></p>	<p>Uusista painoksista on kerrottu kohdassa 2.2. Materiaaleja oli tarjolla messuilla, seminaareissa, Setan toimistolla ja jäsenjärjestöjen toimitiloissa ja tapahtumissa. Esitemateriaalia postitettiin erityisesti kouluihin, nuorisotiloille ja sosiaali- ja terveysalan palveluihin.</p> <p>Vuoden aikana päivitettiin englanninkielinen yleis-esite ja sitä jaettiin muun muassa ILGA Euroopan konferenssissa Ateenassa.</p> <p>Tilattiin uusiksi tuotteiksi Seta-pinssejä, sukupuolen moninaisuus -pinssejä ja kangaskasseja. Transtukipisteelle tilattiin oma banderolli.</p> <p>Setan Transtukipisteellä ei ollut neljättä työntekijää, joten ruotsinkielistä materiaalia ei voitu tuottaa. Seta ja Transtukipiste osallistui vapaaehtoisten toteuttamaan käännösprojektiin, jossa käännettiin RFSL:n seksuaaliterveysmateriaali Sex och Trans suomeksi. Oppaan painattamisesta yhdessä Hiv-tukikeskuksen kanssa sovittiin loppuvuodesta.</p>
Setan ja Transtukipisteen verkkosivut ovat helppo-	Setan Transtukipisteen sivuille päivitettiin muun

käyttöiset ja palvelevat lhbtq-ihmisiä ja heidän läheisiään. Seta näkyy verkon yhteisöpalveluissa ja hyödyntää niitä palveluista, ihmisoikeustyöstä ja lhbtq-teemoista tiedottamisessa. Setan, Transtukipisteen ja Setan nuoret -Facebook-sivut tavoittavat kymmeniä tuhansia ihmisiä viikoittain. Twitter- ja Instagram-tilien seuraajamäärät kasvavat ja yhä useampi Setan luottamushenkilö ja työntekijä hyödyntää Setan yhteisöpalvelutilejä toiminnassaan.

Setan Transtukipisteen tavoittaa myös Skypessä.

Kehitetään verkkosivuja jatkuvan palautteen pohjalta. Päivitetään Setan ja sen Transtukipisteen sivujen tietosisältöjä 2015–2016 voimaan tulevien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien, translain ja perhelainsäädännön uudistumisen myötä. Laajennetaan läheisille suunnattuja artikkeleita Transtukipisteen sivuilla. Kehitetään sosiaali-, kasvatus- ja terveysalojen ammattilaisille suunnattuja osioita Transtukipisteen sivuilla.

Kasvatetaan Facebook-sivujen seuraajamääriä ja päivitysten näkyvyyttä osallistamalla suunnitelmallisesti luottamushenkilöitä ja jäsenjärjestöjen vapaaehtoisia sivujen ja päivitysten markkinointiin. Koulutetaan Setan työntekijöitä ja luottamushenkilöitä Setan Instagram-tilin ja Twitter-tilin aktiiviseen käyttöön.

Setan Transtukipiste jatkaa transnuorille ja sukupuoltaan pohtiville suunnattua Skype-chat-päivystystä.

Setan keskustelufoorumi tarjoaa vertaistukifoorumin perheille, naisille ja translasten vanhemmille. Yleiskeskustelualueita ylläpidetään, kuten edellisinäkin vuosina. Facebookissa Setan viestintäverkosto -ryhmä kokoaa yhteen Setan jäsenjärjestöt ja aktiivit kehittämään Setan viestintää, Setatiedotus-ryhmä kokoaa yhteen yli 150 lhbtq-aktiivia keskustelemaan lhbtq-teemoista ja Setan kouluttajat -ryhmä tarjoaa vertaistukea vapaaehtoisikouluttajina toimiville aktiiveille.

Setan Transtukipisteen uuden työntekijän lisäresurs- sin avulla avataan uusi vertaiskeskustelualue translasten vanhemmille. Avataan muita uusia keskustelu-

muassa uutta muunsukupuolisuutta koskevaa sisältöä. Setan verkkosivujen nuorten osio päivitettiin ja sivuja täydennettiin.

Setan Facebook-sivulla julkaistiin aktiivisesti lhbtuutisia, tiedotteita ja käytiin keskustelua. Sivulla oli vuoden 2015 lopussa yli 23 000 seuraajaa. Erityisen paljon lisääntyivät Facebook-sivulle tulleet yksityisviestit liittyen kulttuuriyhteistyöhön, neuvontaan syrjintätapauksissa, turvapaikan saamiseen ja tarjolla olevaan tukeen lhbt-ihmisille.

Transtukipisteen Facebook-sivulla viestittiin myös aktiivisesti. Transtukipisteen Facebook-sivujen seuraajamäärä kaksinkertaistui vuonna 2015 ja oli vuoden vaihteessa hieman yli tuhat.

Setan nuorten Facebook-sivua ylläpiti Setan nuorisotoimikunta yhdessä tiedottajan kanssa.

Seta viesti ja keskusteli aktiivisesti Twitterissä. Eri-tyisesti Yhdenvertainen vanhuus -projektin työntekijät twiittasivat aktiivisesti. Setan Twitter-tilillä oli vuoden 2015 lopussa yli 9400 seuraajaa. Setan Instagram-tilin kautta jaettiin kuvia järjestöllisestä arjesta. Tilillä oli seuraajia vuoden lopussa hieman vajaa 1400 käyttäjää.

Setan Transtukipiste on ollut tavoitettavissa myös Skypen kautta. Transtukipisteen transnuorille ja sukupuoltaan pohtiville suunnattu Skype-päivystys jäi vuonna 2015 vähäiseksi nuorten ottaessa enemmän yhteyttä Facebookin ja sähköpostin kautta sekä puhe- limitse.

Setan nuorisotoimikunta järjesti myös valtavan suosion ja huomion saaneen Urheile ihan homona -kampanjan, johon osallistui Facebookissa noin 15 tuhatta henkilöä.

Koska Transtukipisteen lisäresurssi ei toteutunut, vertaiskeskustelualueita translasten vanhemmille ei avattu.

Setan viestintäverkosto-ryhmä kehitti vuoden aikana Setan ja jäsenjärjestöjen viestintää. Setatiedotus-ryhmässä tiedotettiin lhbt-toiminnasta Suomessa ja ryhmän jäsenmäärä kasvoi. Facebookissa oli ryhmät kouluttajille, kokemuskouluttajille sekä ammatillisten koulutusten kouluttajille. Setan keskustelufoorumin ylläpitämistä jatkettiin.

<p><i>alueita käyttäjäpalautteen ja vapaaehtoismoderaattoreiden saatavuuden mukaan.</i></p> <p><i>Tiedottaja ylläpitää Setan viestintäverkosto -ryhmää. Tuetaan vapaaehtoismoderaattoreita ylläpitämään Setatiedotus- ja Setan kouluttajat -ryhmiä.</i></p>	
<p>Setan järjestämiä tapahtumia voi seurata suoratoistolla verkossa. Järjestötoimintaa esitteleviä videoita julkaistaan YouTube- ja Vimeo-palveluissa.</p> <p><i>Toteutetaan tapahtumien suoratoistot verkossa itse tai ostettuna palveluina. Julkaistaan koulutusvideot Setan videotileillä.</i></p>	<p>Suoratoisto toteutui Hyvinvoiva sateenkaarinuori -julkaisutilaisuudessa. Muille tapahtumien suoratoistolle ei ollut tarvetta vuonna 2015. Tietoa julkaistusta videoista on kohdassa 2.2.</p>

Nuorten voimauttaminen

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Setan nuorisotyö ja nuorisopoliittinen vaikuttaminen vahvistuvat. Nuorisotyössä hyödynnetään viime vuosien kehittämis- ja tiedontuotantotyön, kuten Suvaitsevaisuudesta yhdenvertaisuuteen ja Hyvinvoiva sateenkaarinuori -hankkeiden tuloksia. Nuorisotyössä pyritään järjestelmällisesti vaikuttamaan sateenkaarinuoria koskevaan päätöksentekoon ja tekemään yhteistyötä monipuolisesti eri tahojen kanssa.</p> <p><i>Osallistutaan aktiivisesti nuorisopoliittiseen päätöksentekoon myös yhdessä nuorten kanssa.</i></p> <p><i>Tuotetaan materiaalia eduskuntavaalivaikuttamistyöhön, esimerkiksi kampanjavideo ja esite, lhbtq-nuoria koskevista vaaliteemoista.</i></p>	<p>Setan nuoret näkyivät vuoden aikana mediassa muun muassa nuorisotoimikunnan Urheile ihan homona -kampanjana ja Nuorten Priden yhteydessä. Urheilukampanjan lopputapahtuma järjestettiin Rovaniemellä Arctic Pride -syystapahtuman yhteydessä.</p> <p>Nuorisotoimikunta toteutti oman vaalivideon eduskuntavaalien aikana.</p> <p>Nuorisotoimikunnan puheenjohtaja kirjoitti Valtakunnallisen verkkonuorisotyön palvelukeskuksen blogiin, josta uutisoi myös Yle.</p> <p>Nuorisotoimikunnan puheenjohtaja osallistui nuorisobarometrin julkaisutilaisuuden paneeliin sekä THL:n paneeliin sateenkaarinuorten hyvinvoinnista.</p> <p>Nuorisotyön koordinaattori toimi Allianssin yhdenvertaisuus-teemaryhmän jäsenenä sekä työryhmässä, joka uudisti Allianssin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman.</p> <p>Vuoden aikana vaikutettiin opetus- ja kulttuuriministeriöön ja oltiin aktiivisesti mukana nuorisolain uudistamisprosessissa.</p>
<p>Seta tarjoaa nuorille aktiiveille työkaluja vaikuttamistyöhön. Nuorilla on kanava vaikuttaa Setaan ja sen valtakunnallisen nuorisotyön kehittämiseen. Lhbtq-nuoria kannustetaan omaehtoiseen toimintaan ja vaikuttamiseen yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien edistämiseksi.</p> <p><i>Hallitus nimittää valtakunnallisen nuorisotoimikunnan vuoden alussa. Nuorisotoimikunta saa kattavan</i></p>	<p>Nuorisotoimikuntalaisille järjestettiin perehdytysviikonloppu maaliskuussa Helsingissä ja luotiin suunniteltu ohjeistus.</p> <p>Nuorten aktiiviviikonloppuun Anjalassa lokakuussa osallistui ennätysmäärä nuoria ympäri Suomen, yhteensä 25. Aktiiviviikonloppuna käsiteltiin yhteiskunnallisia vaikuttamismahdollisuuksia ja kunnallispolitiikkaa kaupunginvaltuutetun alustuksena. Ver-</p>

perehdytyksen järjestöön, ihmisoikeustyöhön sekä kunnissa että valtakunnallisesti sekä nuorisotyön koordinaattorin työnkuvaan. Nuorisotoimikunnan jäseniä kannustetaan välittämään tietoa vaikuttamismahdollisuuksista myös laajemmin muille Setan toiminnassa mukana oleville nuorille aktiiveille.

Nuorisotoimikunnan puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle tehdään ohjeistus työn tueksi. Nuorisotoimikunta pyrkii toiminnassaan osallistamaan myös muita nuoria aktiiviseen toimintaan.

Syksyllä järjestetään lhbt- nuorille suunnattu nuorten vaikuttamisviikonloppu, jolla innostetaan nuoria toimimaan yhdessä yhdenvertaisuuden edistämiseksi sekä paikallistasolla että valtakunnallisesti

Normikriittinen toimintatapa ja näkökulma vahvistuvat sekä Setan että muiden nuorisotoiminnassa.

Seta tarjoaa nuorille tietoa normikriittisyydestä Suvaitsevaisuudesta yhdenvertaisuuteen -hankkeen materiaalien pohjalta sekä sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta työpajassa huhtikuun Happysexi-tapahtumassa (Helsinki) sekä mahdollisuuden mukaan muissa nuorisotapahtumissa.

ken työntekijä kertoi sosiaalisen median mahdollisuuksista ja nuoret suunnittelivat omia tulevia kampanjoitaan yhdenvertaisuuden edistämiseksi laajemmin yhteiskunnassa.

Nuoria kannustettiin myös hakemaan Setan hallitukseen.

Nuorisotoimikunta kokousti 5 kertaa ja lisäksi kahdesti Skypeen välityksellä. Yksi kokouksista pidettiin Jyväskylässä ja muut Helsingissä.

Nuorisotoimikunta järjesti Helsinki Priden yhteydessä yhdessä Yhdenvertainen vanhuus -hankkeen kanssa seminaarin Sateenkaari sukupolvelta toiselle.

Lisäksi jäsenet kirjoittivat aktiivisesti Setan blogiin.

Normikriittinen näkökulma oli mukana perehdytysviikonloppuna sekä aktiiviviikonloppuna.

3.2 Nuorten hyvinvoinnista on uutta tietoa nuorten kanssa toimiville

Tavoitteet:

Lhbtq-nuorten hyvinvoinnin tilanteesta on uutta tutkimustietoa. Nuorten parissa toimivat ammattilaiset osaavat työssään huomioida moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisen.

Toteutetaan LANUKE-hanketuella tutkimus sateenkaarinnuorten päihteidenkäytöstä ja/tai mielenterveydestä. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä Nuorisotutkimusseuran ja tutkimusalueen tuntevan toisen järjestön, EHYT ry:n, kanssa.

Sekä Hyvinvoiva sateenkaarinnuori -hankkeessa tuotettua kahta tutkimusta että Suvaitsevaisuudesta yhdenvertaisuuteen -hankkeessa tuotettua Älä olela -opettajaopasta levitetään viranomaisille ja muille nuorten kanssa työskenteleville.

Toimenpiteet:

Lanuke-hanke käynnistyi ja hankkeeseen palkattiin tutkija sekä tutkimusavustaja.

Hyvinvoiva sateenkaarinnuori -tutkimuksen toisesta osiosta järjestettiin julkaisutilaisuus, jossa kuultiin puheenvuoro muun muassa opetusministeri Krista Kiurulta. Materiaaleja levitettiin laajasti eri tahoille.

3.3 Jäsenjärjestöt saavat tukea koulutus-, vertais- ja sosiaalipalvelutoiminnalleen

Tuki jäsenjärjestöjen koulutustoiminnalle

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Vahvistetaan elämänkaarinäkökulmaa Setassa. Jäsenjärjestöt tuntevat lhbtq-ikäihmisten tilanteen Suomessa sekä vanhuuteen liittyvät tarpeet.</p> <p><i>Lhbtq-vanhuuteen liittyvät teemat ovat esillä sisäisissä koulutuksissa sekä viestinnässä. Vapaaehtoisia sekä muita järjestötoimijoita tiedotetaan olemassa olevasta materiaaleista ja sen käyttämisestä.</i></p> <p><i>Seta ry tukee aktiivisesti vertaistukityötä jäsenjärjestöissä. Seta ry yhteistyökumppaneidensa kanssa kouluttaa ja tukee työnohjauksellisesti vertaisohjaajia, ryhmienvetäjiä ja kouluttajia.</i></p>	<p>Elämänkaarinäkökulma oli esillä Helsinki Pridessä Sateenkaari sukupolvelta toiselle -tilaisuudessa, joka järjestettiin yhdessä Setan nuorisotoimikunnan kanssa. Helsinki Priden aikana sateenkaariyhteisöä tavoitettiin #I<3Sateenkaariseniorei-kampanjalla.</p> <p>Jäsenjärjestöille tarjottiin mahdollisuus tilata Sateenkaariseniorei-tietoisku. Materiaaleja oli jaossa jäsenjärjestöille ja sateenkaariyhteisölle eri tapahtumissa. Edustajakokouksessa jäsenjärjestöillä oli mahdollisuus tavata Yhdenvertainen vanhuus -projektin työntekijöitä ja keskustella elämänkaarinäkökulman toteutumisesta omassa toiminnassaan. Sekä uutiskirjeessä että jäsenjärjestöuutiskirjeessä nostettiin esiin sateenkaarisenioreitemaa.</p> <p>Koulutussuunnittelija on tukenut sekä jäsenjärjestöjen kouluttajia että koulutusvastaavia ja ollut heidän käytettävissään työnohjauksellisesti.</p>
<p>Setan ja sen jäsenjärjestöjen kouluvierailut ovat laadukkaita ja kouluvierailijoiden toimintatavat eettisiä. Jäsenjärjestöt saavat Setalta tukea kouluvierailujen toteuttamiseen. Jäsenjärjestöillä on päteviä, Setan koulutuksen läpikäyneitä vapaaehtoisia kouluttajia, kokemuskouluttajia sekä nuorten leirien vierailijoita.</p> <p><i>Seta tukee jäsenjärjestöjen kouluvierailutoimintaa järjestämällä kouluttajakoulutuksia ja jakamalla koulutusmateriaalia kouluttajille. Vuonna 2015 järjestetään kuusi viikonlopun mittaista kouluttajakoulutusta, joista yksi on tarvittaessa ruotsinkielinen. Koulutukset toteutetaan yhteistyössä KSL:n kanssa.</i></p> <p><i>Keväällä suunnitellaan ja syksyllä toteutetaan uusi koulutus, joka antaa vapaaehtoisille valmiudet kouluttaa ammattilaisia ja ammattiin opiskelevia sote- ja kasvatusaloilla. Koulutus on kahden viikonlopun mittainen.</i></p> <p><i>Vapaaehtoisille järjestetään kaksi päivän mittaista täydennyskoulutusta, joiden teema päätetään kouluttajien tarpeiden perusteella. Tämän lisäksi järjestetään täydennyskoulutus normikriittisestä pedagogiasta. Koulutukset toteutetaan yhteistyössä KSL:n kanssa.</i></p>	<p>Seta toteutti yhteensä viisi kouluttajakoulutusta vuoden 2015 aikana. Koulutukset toteutettiin Turussa, Helsingissä, Jyväskylässä, Mikkelissä ja Oulussa. Koulutussuunnittelija vastasi yksin koulutusten suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Näiden ohella koulutussuunnittelija toteutti yhteistyössä Yhdenvertainen vanhuus -projektin kanssa Tietoiskut vanhustyöhön -koulutuksen vapaaehtoisille. Ruotsinkieliselle koulutukselle eikä kertauskurssille ilmaistu tarvetta.</p> <p>Koulutussuunnittelija suunnitteli, pilotoi ja arvioi ammatillisten koulutusten kouluttajakoulutuksen syyskuussa. Kahden viikonlopun mittaisessa koulutuksessa hyödynnettiin myös Transtukupiiteen ja Yhdenvertainen vanhuus -projektin työntekijöiden koulutuspanoksia. Lähipäivien ohella koulutus sisälsi ennako-, väli- ja lopputehtävät. Koulutukseen valittiin osallistujat haun perusteella, osallistujia oli 14.</p> <p>Täydennyskoulutuksia toteutettiin kaksi kappaletta: Esiintymiskoulutus sekä Hlbt ja uskonnot -koulutus Helsingissä. Molemmissa koulutuksissa hyödynnettiin ulkopuolisia kouluttajia.</p> <p>Koulutussuunnittelija suunnitteli, toteutti ja arvioi kokemuskouluttajakoulutuksen, joka toteutettiin jou-</p>

Ammatillisten koulutusten kokemuskouluttajaksi haluaville järjestetään päivän mittainen kokemuskouluttajakoulutus. Koulutus toteutetaan yhteistyössä KSL:n kanssa.

Tarpeen vaatiessa vapaaehtoisouluttajille järjestetään kertauskurssi. Koulutus toteutetaan yhteistyössä KSL:n kanssa.

Keväällä järjestetään yksi tai kaksi Protuvierailukoulutusta eri paikkakunnilla, jolla varmistetaan jäsenjärjestöjen valmiudet vastata Prometheus leirituki ry:n vierailupyyntöihin. Koulutukset toteutetaan yhteistyössä Protu ry:n ja KSL:n kanssa.

Jäsenjärjestöt hoitavat oman alueensa kouluvierailut. Seta täydentää jäsenjärjestöjä valtakunnallisen tarvearvioinnin perusteella.

Seta ottaa toimistollaan mahdollisuuksien mukaan vastaan vierailijaryhmiä, kuten koululuokkia ja opiskelijaryhmiä.

lukuussa Helsingissä.

Koulutussuunnittelija toteutti yhteistyössä Protu ry:n kanssa protuvierailijakoulutuksen Helsingissä.

Kaikki edellä mainitut koulutukset toteutettiin yhdessä KSL:n kanssa.

Tarvearvioinnin perusteella ei ilmennyt tarvetta täydentää jäsenjärjestöjen toteuttamaa kouluvierailutoimintaa valtakunnallisen Setan työnä.

Setassa vieraili muutamia koululuokkia sekä useita opiskelijaryhmiä. *Lisätietoa löytyy liitteestä 5.*

Tuki vertaistoiminnalle

Tavoitteet:

Jäsenjärjestöjen vertaistukitoimintaa toteuttavilla henkilöillä on tarpeellinen tietotaito laadukkaan ja eettisen toiminnan varmistamiseksi.

Seta ja sen Transtukipiste toteuttavat yhden ryhmänohjaajakoulutuksen, joka on viikonlopun mittainen. Koulutusta markkinoidaan jäsenjärjestöille ja Transtukipisteen vapaaehtoisille. Seta pyrkii hyödyntämään Avita kaveria -hankkeen toimintaa ryhmänohjaajakoulutuksia kehittäessään, toteuttaessaan ja arvioidessaan.

Edellytykset nuorille tärkeän vertaisryhmätoiminnan jatkuvuudelle turvataan. Nuortenryhmien ohjaajilla on tietotaito yhdenvertaisesta kohtaamisesta. Setan nuorisotyö tukee inklusiivisen ryhmätoiminnan kehittämistä.

Järjestetään nuortenryhmien ohjaajakoulutus ja seurataan toimintaan sitoutumista. Nuortenryhmien ohjaajakoulutus sisältää yhdenvertaisuuskoulutusta. Kartoitetaan nuortenryhmien toimintaa ja pyritään luomaan inklusiivista ja yhdenvertaista toimintaa. Nuorisotyön työntekijät vierailevat jäsenjärjestöissä mahdollisuuksien mukaan.

Toimenpiteet:

Setan ja sen Transtukipisteen jäsenjärjestöille ja vapaaehtoisille suunnattua transryhmien ohjaajakoulutusta alettiin markkinoida joulukuussa 2015. Koulutus pidetään helmikuussa 2016.

Nuorisotyön koordinaattori osallistui Arctic Priden yhteydessä Rovaniemellä järjestettyyn sateenkarinuorten vanhempien tapaamiseen.

Nuorisotyön koordinaattori koulutti Savon, Helsingin seudun, Oulun ja Meri-Lapin Setan nuortenvertaisryhmien ohjaajia.

Jäsenjärjestöjen nuorille tarjottiin nuorten aktiivien aktiiviviikonloppu. Jäsenjärjestöjen nuortenryhmien tilannetta ja tukitarpeita kartoitettiin puhelinkierroksella.

Seta osallistui HeSetan ja Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien Lanuke-hankkeen suunnitteluun ja

toteutukseen. Hankkeessa kehitettiin kaupunkien sateenkaarinuorisotoimintaa.

3.4 Sukupuolivähemmistöihin kuuluville on tarjolla yksilöasiakaspalvelua ja perheiden tukea

Ylätavoite: Setan Transtukipiste tarjoaa asiakaslähtöisiä palveluja transsukupuolisille, muunsukupuolisille, transvestiiteille, intersukupuolisille, sukupuoltaan pohtiville sekä nuorille, aikuisille ja lapsille, jotka eivät vastaa sukupuolinormeja. Palveluja tarjotaan myös läheisille, kuten vanhemmille, sisaruksille, puolisoille ja vanhempien lapsille. Asiakaslähtöisyys tarkoittaa, että asiakas määrittelee itse tuen tarpeensa tai kasvuhaasteensa ja palvelun käyttö perustuu asiakkaan omaan valintaan. Työskentelyn tavoitteet määritellään asiakkaan kanssa ja reflektoidaan säännöllisesti yhdessä, auttaako työskentely. Asiakaspalautetta pyydetään jatkuvana käytäntönä.

Työtapa on dialoginen ja tavoitteena on aito kohtaaminen, jossa työntekijä antaa sekä ammattitaitonsa että läsnäolonsa ihmisenä asiakkaan prosessin palvelukseen.

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Transihmisille, sukupuoliristiriitaa kokeville, intersukupuolisille ja heidän läheisilleen on olemassa sensitiivisiä, asiakaslähtöisiä ja voimauttavia tukipalveluita. Kaikki Transtukipisteen työntekijät osallistuvat asiakastyöhön ja työntekijöiden osaamisalueita hyödynnetään.</p> <p><i>Vastaanottotyön laajuus: Transtukipisteen työntekijät tapaavat viikoittain 5–15 yksilöasiakasta ja yhden pariskunnan tai perheen.</i></p> <p><i>Puhelin- ja sähköpostiasiakasneuvontaa pidetään yhteensä 15 tuntia viikossa.</i></p> <p><i>Sähköistä neuvontapalvelua tarjotaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Uuden työntekijän lisäresurssin turvin avataan ruotsinkielinen puhelinneuvonta ja nettivälitteinen videokuvaan perustuva neuvonta.</i></p> <p><i>Palvelujen valtakunnallista saatavuutta vahvistetaan tarjoamalla mahdollisuus verkon kautta tapahtuvaan kohtaamiseen työntekijän kanssa. Tarjotaan mm. mahdollisuus nettiterapiaan perheterapiatutkinnon suorittaneen johtavan sosiaalityöntekijän kanssa. Transtukipiste tiedottaa monipuolistuneista palveluistaan pääkaupunkiseudun ulkopuolelle ja käynnistää ruotsinkielisen puhelinpäivystyksen. Näin tavoitetaan uusia asiakkaita, jotka eivät muutoin olisi palveluja löytäneet.</i></p> <p><i>Asiakkaita tuetaan esimerkiksi sukupuoli-identiteettipohdinnassa, läheisen prosessissa, trans-</i></p>	<p>Setan Transtukipiste tarjosi transihmisille, sukupuoliristiriitaa kokeville, intersukupuolisille ja heidän läheisilleen sensitiivisiä, asiakaslähtöisiä ja voimauttavia tukipalveluita. Asiakasyhteydenottoja sähköposti- ja puhelinneuvontaan tuli 1114. Työntekijät tarjosivat terapeutista tukea ja neuvontaa vastaanotolla 378 kertaa.</p> <p>Kaikki Transtukipisteen työntekijät osallistuivat asiakastyöhön ja työntekijöiden osaamisalueita hyödynnettiin palvelujen kehittämisessä.</p> <p>Sähköistä neuvontapalvelua tarjottiin suomeksi ja englanniksi. Tulkkipalvelujen avulla maahanmuuttajat asioivat omalla äidinkielellään Transtukipisteellä.</p> <p>Transtukipiste vahvisti palvelujen valtakunnallista saatavuutta aloittamalla Skype-istunnot perheterapiatutkinnon suorittaneen johtavan sosiaalityöntekijän kanssa sekä järjestämällä Voimavaraleirin Oulussa.</p> <p>Transtukipiste tiedotti palveluistaan entiseen tapaan nettisivujen ja facebookin kautta, mutta palveluja ei monipuolistettu siinä määrin kuin oli suunniteltu eikä käynnistetty ruotsinkielistä puhelinpäivystystä, koska näihin ei vielä oltu saatu anottua lisäresurssia.</p> <p>Asiakkaita tuettiin sukupuoli-identiteettipohdinnassa, läheisen prosessissa, transerityisissä pari- ja perhekriiseissä, lapsen tai nuoren kasvun kysymyksissä, vähemmistöstressin kanssa selviytymisessä, ulostuloprosesseissa sekä minäkuvan, itsearvostuksen ja hy-</p>

erityisissä pari- ja perhekriseissä, lapsen ja nuoren kasvun kysymyksissä, vähemmistöstressin kanssa selviytymisessä, ulostuloprosesseissa sekä minäkuvan, itsearvostuksen ja hyvinvoinnin vahvistamisessa. Pidemmät tukijaksot arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa, jolloin saadaan tietoa työn vaikuttavuudesta. Pidetään arviointikuukausi, jolloin kaikista asiakas-kontakteista pyydetään ja kirjataan ylös asiakaspa-laute.

Kehitetään jäsenjärjestöjen ja Transtukupisteen yhteistyötä aloittamalla suunnitelmallinen verkostoyhteistyö. Vahvistetaan Transtukupisteen valtakunnallisia palveluita tukemalla jäsenjärjestöjä ja niiden transryhmien ryhmänvetäjiä työnohjauksellisella tuella.

Transtukupiste tukee sukupuolivähemmistöön kuuluvia nuoria, aikuisia ja ikäihmisiä toipumaan syrjintä-, kiusaamis- ja väkivaltakokemuksista.

Transtukupisteen työntekijät vastaanottotyössä ja vertaistukiryhmissä auttavat asiakkaita työstämään haavoittaneita kokemuksiaan turvallisesti ja miettimään omien rajojen puolustamista ja huolehtimista turvallisuudesta. Autetaan purkamaan huonommuuden ja arvottomuuden tunteita, joita väkivallan ja syrjinnän kohtaaminen on synnyttänyt ja kanavoimaan vihaisuutta rakentavasti.

Transtukupiste tuottaa kotisivuilleen voimauttavan opastekstin, joka auttaa työstämään näitä kokemuksia ja huomaamaan omien reaktioiden olleen normaaleja ja rohkaisee pitämään itsestään ja läheisistään huolta.

vinvoinnin vahvistamisessa. Annettiin hoitoneuvontaa sekä seksuaalineuvontaa ja -terapiaa ohjatun opiskelijatyön avulla.

Perhetyössä autettiin vanhempia ymmärtämään pienen lapsen, nuoren tai aikuisen lapsen transkokemuksia ja edistämään lapsen toivetta, että vanhempi näkisi hänet minäkuvaa vastaavalla tavalla. Vanhempia tuettiin sopeutumaan ja aktivoitiin perheessä olevia vahvuuksia ja voimavaroja sekä muita tukiverkostoja. Parityössä tuettiin pariskuntaa käsittelemään sukupuolen moninaisuuden merkitystä suhteessaan ja vahvistamaan avointa kommunikaatiota ja keskinäistä ymmärrystä.

Pidemmät tukijaksot arvioitiin yhdessä asiakkaan kanssa, jolloin saatiin tietoa työn vaikuttavuudesta. Tammikuussa Transtukupiste keräsi eri kanavia käyttäen Artsi-arviointi- hankkeessa laadittuja palautelomakkeita hyödyntäen palautetta suurelta osalta vuoden 2014 aikana palveluja käyttäneiltä asiakkailta. Tammi-maaliskuussa koottiin ja analysoitiin vuonna 2014 palveluita käyttäneiden vastaukset RAY:lle tehtävää tuloksellisuus- ja vaikutus selvitystä varten. Palautetta hyödynnettiin toiminnan kehittämisessä.

Jäsenjärjestöissä kouluttaville aktiiveille pidettiin syventävä koulutus sukupuolen moninaisuudesta ja suunniteltiin valtakunnallinen transryhmänohjaaja koulutus. Ei kuitenkaan vielä voitu käynnistää aiempaa tiiviimpää jäsenjärjestöyhteistyötä, joka edellyttää neljää työntekijää.

Transtukupiste tuki sukupuolivähemmistöön kuuluvia nuoria, aikuisia ja ikäihmisiä toipumaan syrjintä-, kiusaamis- ja väkivaltakokemuksista. Setan YV-hankkeen kanssa yhteisessä vertaistukiryhmässä ikäihmisille työstettiin elämänselityksiä kuuluneita kokemuksia väkivallasta voimauttavalla tavalla.

Transtukupisteen työntekijät auttoivat asiakkaita vastaanottotyössä ja vertaistukiryhmissä työstämään haavoittaneita kokemuksiaan turvallisesti ja miettimään omien rajojen puolustamista ja omasta turvallisuudesta huolehtimista. Tukityössä autettiin purkamaan huonommuuden ja arvottomuuden tunteita, joita väkivallan ja syrjinnän kohtaaminen on synnyttänyt sekä kanavoimaan vihaisuutta rakentavasti.

Asiakkaiden itsesuojeluun liittyviä uusia nettisisältöjä ei ollut resursseja tuottaa vielä 2015. Omien rajojen teemaa ja henkistä itsepuolustusta käsiteltiin kuitenkin asiakasvastaanotolla ja ryhmien kanssa työskennellessä.

3.5 Sukupuolivähemmistöihin kuuluville on tarjolla voimauttavaa yhteisötyötä

Ylätavoite: Setan Transtukupiste järjestää yhteisöllisiä tapahtumia ja vertaistukea ihmisille, joita itseään tai joiden perhettä sukupuolen moninaisuus koskettaa. Työtapa on voimauttava ja mukaan kutsuva. Tämä tarkoittaa, että ryhmä, jolle palvelut ja tapahtumat on suunnattu, otetaan mukaan suunnittelemaan, toimimaan ja käyttämään tietojään ja osaamistaan yhteisötyön hyödyksi.

Setan Transtukupisteen rooli: Yhteisötyössä pyritään siihen, että Transtukupiste ylläpitää toimintaa mahdollistavia rakenteita ja toimintaan osallistuvat ihmiset tuottavat keskustelujen ja toiminnan sisällöt itse. Transtukupiste pyrkii luomaan riittävän turvallisia tilanteita, joissa vertaistuki mahdollistuu. Työntekijöiden ammattitaitoa käytetään turvallisen, avoimen ja luottamuksellisen ilmapiirin rakentamiseen ryhmissä ja tapahtumissa.

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Setan Transtukupisteen yhteisötyö luo edellytykset ryhmätilanteille ja muille kohtaamisille, joissa ihmiset voivat oppia toisiltaan, antaa ja saada vertaistukea ja rakentaa vertaisverkostoa. Yhteisötyö ja vertaistuki mahdollistavat myönteisiä muutoksia ihmisten elinolosuhteisiin yhdessä tekemällä.</p>	<p>Setan Transtukupisteen yhteisötyö loi edellytyksiä ryhmätilanteille ja muille kohtaamisille, joissa ihmiset voivat oppia toisiltaan, antaa ja saada vertaistukea ja rakentaa vertaisverkostoa. Yhteisötyö ja vertaistuki mahdollistivat myönteisiä muutoksia ihmisten elinolosuhteissa.</p>
<p>Setan Transtukupiste järjestää ammatillisesti ohjattua ryhmämuotoista vertaistukea seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - miesten ryhmä transsukupuolisille ja itseään etsiville 9 krt - naisten ryhmä transsukupuolisille, transfeminiineille ja itseään etsiville 9 krt - muunsukupuolisten ryhmä heille, jotka kokevat sukupuolensa moninaisesti ja yksilöllisesti, ei mieheksi eikä naiseksi 9 krt - läheisten ryhmä vanhemmille, sisaruksille, kummeille, isovanhemmille - puoliso/kumppaniryhmä transihmisten pari- tai monisuhdekumppaneille 9 krt - nuorten ryhmä transnuorille ja sukupuoltaan pohitiville 9 krt - vapaaehtoisten vetämät kaikille transihmisille ja läheisille avoimet yhteisöillat 50 krt - transvestiittien kahvi-illat 22 krt - seksuaalisuus-teemaryhmä 4 krt - elämä transition jälkeen -teemaryhmä 2 krt. <p>Transtukupiste jatkaa vertaiskeskustelijaverkoston, jonka avulla nuori, vanhempi tai pariskunta voi saada yksittäisen tapaamisen vertaiskeskustelijan kanssa, kasvattamista ja perehdyttämistä. Uuden työntekijän lisäresurssin turvin verkostoa valtakunnallistetaan.</p> <p>Työpajat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kehotyöpaja sukupuoliristiriidan kokemusten työstämiseen ja kehollisessa itseilmaisussa vapautumi-	<p>Setan Transtukupiste järjesti ammatillisesti ohjattua ryhmämuotoista vertaistukea. Ammattiohjatuissa vertaistukiryhmissä käytiin 744 kertaa, matalan kynnyksen yhteisöilloissa 1814 kertaa sekä työpajoissa 93 kertaa. Tapahtumiin osallistui 766 ihmistä.</p> <p>Ryhmiä pidettiin seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - miesten ryhmä transsukupuolisille ja itseään etsiville 9 krt - naisten ryhmä transsukupuolisille, transfeminiineille ja itseään etsiville 9 krt - muunsukupuolisten ryhmä niille, jotka kokevat sukupuolensa moninaisesti ja yksilöllisesti, ei mieheksi eikä naiseksi 9 krt - läheisten ryhmä vanhemmille, sisaruksille, kummeille, isovanhemmille 9 krt - puolisoiden/kumppanien ryhmä transihmisten pari- tai monisuhdekumppaneille 9 krt - nuorten ryhmä transnuorille ja sukupuoltaan pohitiville 10 krt - vapaaehtoisten ohjaamat, kaikille transihmisille ja heidän läheisilleen avoimet yhteisöillat 52 krt - transvestiittien kahvi-illat 22 krt - Rakkaussuhde- teemaryhmät pari-/monisuhteessa eläville paris-/ moniskunnille 2 krt - elämä transition jälkeen - postprosessiteemaryhmät 5 krt. - alakouluikäisten lasten vertaistukiryhmä 1 krt - pienien lasten ja alakoululaisten vanhempien vertaistukiryhmä 1 krt

<p>seen 4 krt - äänityöpaja feminiineille äänenkäytön opetteluun ja naisellisessa itseilmaisussa vahvistumiseen</p>	<p>Transtukipiste järjesti joitakin vertaiskeskustelijatapaamisia, joissa lapsi tai nuori tapasi vertaiskeskustelijan.</p> <p>Työpajat: - kehollisen luovuuden työpaja sukupuoliristiriidan kokemusten työstämiseen ja kehollisessa itseilmaisussa vapautumiseen teatteri-ilmaisun ohjaajan johdolla, 8 krt - äänityöpaja feminiineille äänenkäytön opetteluun ja naisellisessa itseilmaisussa vahvistumiseen äänipedagogien ja laulunopettajien johdolla, 1 vrk</p>
<p><i>Transtukipiste järjestää yhteistyössä Trasek ry:n kanssa voimavaraleirin Pohjois-Suomessa sisältäen pienryhmiä, teemakeskusteluja, hyvinvointityöpajoja ja yhteisöllistä yhdessäoloa.</i></p>	<p>Transtukipiste järjesti yhteistyössä Trasek ry:n kanssa voimavaraleirin Oulussa. Leiriohjelmaan kuului pienryhmiä, teemakeskusteluja, hyvinvointityöpajoja ja yhteisöllistä yhdessäoloa.</p>
<p><i>Seta ja sen Transtukipiste järjestävät yhteistyössä Trasek ry:n, Dreamwear Club ry:n ja Amnestyn Suomen osaston kanssa TransHelsinki 2015 - tapahtumaviikon. Ohjelma sisältää ihmisoikeusseminaarin, yhteisöseminaarin, paneeleja, teemailtoja ja työpajoja.</i></p>	<p>Seta ja Transtukipiste järjestivät yhteistyössä Trasek ry:n, Dreamwear Club ry:n ja Amnestyn Suomen osaston kanssa TransHelsinki 2015 - tapahtumaviikon. Viikkoa olivat toteuttamassa myös toimintaryhmä Transforces, Sateenkaariperheet ry, Sinuiksi-hanke ja eduskunnan lhbtq-työryhmä. Ohjelmaan kuului seminaarit urheilun yhdenvertaisuudesta, transihmisten arjen kokemuksista sekä perinteinen yhteisöseminaari. Ohjelmassa oli myös verkkoluento transihmisten perheellistymisestä, vertaisryhmätapaamisia, työpaja teemalla seksuaalisuus, kolme yhteisöllistä illanviettoa/iltatapahtumaa sekä vuosittainen transmuistotilaisuus.</p>
<p><i>Transtukipiste osallistuu HelsinkiPrideen järjestämällä teemailtoja transihmisille ja aktivoimalla ihmisiä mukaan kulkueeseen sukupuolen moninaisuutta juhlistamaan.</i></p>	<p>Transtukipiste osallistui Helsinki Prideen järjestämällä teemailtoja ja vertaisryhmiä transihmisille ja aktivoimalla ihmisiä mukaan kulkueeseen sukupuolen moninaisuutta juhlistamaan. Transtukipisteen organisoima sukupuolen moninaisuus -blokki keräsi jo yli 300 ihmistä tunnustensa alle ja Transtukipisteen organisoima Sateenkaari Ensemble -kuoro debytoi Senaatintorilla ennen kulkueen lähtöä ja laulatti ihmisiä kulkueessa.</p>
<p><i>Transtukipisteen työntekijät organisoivat vapaaehtoistyötä siten, että ne, jotka tahtovat auttaa sosiokulttuurisessa muutostyössä asenteisiin vaikuttajina, kokemuskouluttajina tai vertaistukijoina Transtukipisteellä, saavat tähän mahdollisuuden ja tarpeen mukaan perehdytystä ja työnohjauksellista tukea. Vapaaehtoistyöntekijöille järjestetään kiitosjuhla.</i></p>	<p>Transtukipisteen työntekijät organisoivat vapaaehtoistyötä siten, että ne, jotka tahtovat auttaa sosiokulttuurisessa muutostyössä asenteisiin vaikuttajina, kokemuskouluttajina tai vertaistukijoina Transtukipisteellä, saivat tähän mahdollisuuden ja tarpeen mukaan perehdytystä ja työnohjauksellista tukea. Vapaaehtoistyöntekijöille järjestettiin kiitosjuhla. Työntekijöillä oli vapaaehtoisten ja aktivistien kanssa yhteydenpitoa 907 tilastoitua kontaktia</p>

4. Seta on dynaaminen, kuunteleva ja vaikuttava organisaatio

Ylätavoite: Setan yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja näkyvyys kasvavat. Setan työ on laadukasta ja tavoittaa ihmisiä jäsenjärjestöissä, sidosryhmissä, päättäjien keskuudessa ja yhteiskunnassa laajemmin. Seta on mielekäs työpaikka, jossa työntekijät voivat hyvin.

Normikriittinen lähestymistapa on läpileikkaavasti osa Setan toimintaa. Normikriittisyyttä pyritään myös valtavirtaistamaan yhteiskunnassa. Yhdenvertaisuuden edistämiseen koko organisaatiossa panostetaan.

4.1 Tarkoituksenmukainen ja riittävästi resursoitu organisaatorakenne

Toiminnan vaikuttavuus

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Setan vaikuttamistyö on ammattimaista, strategista ja asiantuntevaa ja siihen on käytettävissä riittävästi resursseja.</p> <p><i>Tuotetaan uusi järjestöstrategia linjaamaan vaikuttamistyön ja järjestön muun toiminnan resurssien käytöstä pitkällä tähtäimellä. Hallitus nimeää vuoden alussa strategiatyöryhmän, johon kuuluu edustajat organisaation eri tasoilta. Strategiatyöryhmä tuottaa osallistavassa ja monipuolisesti koko organisaatiota, lhbtq-yhteisöä ja sidosryhmiä kuulevassa työskentelyssä järjestöstrategian hyväksyttäväksi vuoden lopulla edustajakokouksessa. Valmistellaan viestintästrategia osana uutta järjestöstrategiaa. Tilataan strategiatyön tueksi maine- ja imago tutkimus.</i></p> <p><i>Osana järjestöstrategian valmistelua tehdään nykytilan analyysi, jossa kartoitetaan jäsenjärjestöjen toiminnan maantieteellistä kattavuutta.</i></p> <p><i>Perustetaan uusi ihmisoikeusasiantuntijan tehtävä ja rekrytoidaan siihen työntekijä. Ihmisoikeusasiantuntija valmistelee ja toteuttaa Setan yhteiskunnallista vaikuttamistyötä kotimaassa ja kansainvälisesti yhteistyössä pääsihteerin ja hallituksen kanssa.</i></p> <p><i>Koulutustoimikunnan ja transpoliittisen toimikunnan toiminta jatkuu vuonna 2015.</i></p>	<p>Järjestöstrategiaa työstettiin valtuuston kokouksessa, puheenjohtajatapaamisessa ja edustajakokouksessa. Lisäksi järjestettiin työpajapäivä hallitukselle strategiaan liittyen. Strategioiden valmistelu jatkuu vuonna 2016.</p> <p>Maine- ja imago tutkimuksen tekeminen kilpailutettiin, mutta se päätettiin olla kuitenkin toteuttamatta.</p> <p>Ihmisoikeusasiantuntijan tehtävää ei perustettu, koska siihen ei saatu rahoitusta.</p> <p>Transpoliittinen toimikunta toteutti Helsinki Prideen keskustelutilaisuuden ja kävi vuoden aikana keskusteluja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeuksiin liittyvistä ajankohtaisista aiheista.</p> <p>Koulutuspoliittisella toimikunnalla ei ollut toimintaa.</p>
<p>Setan Transtukipisteen hakeman lisäresurssin turvin Transtukipisteen työn vaikuttavuus kasvaa, kun palvelua on saatavilla myös ruotsiksi ja verkkopalveluna ja Transtukipiste tiedottaa toiminnastaan näkyvämmiin eri puolilla Suomea. Tätä tukemaan kootaan ohjausryhmä, jonka jäsenet ovat eri puolilta Suomea.</p>	<p>Tavoitteet ja toimenpiteet eivät toteutuneet, koska niihin ei saatu rahoitusta.</p>

Vaikuttavuus kasvaa myös siten, että lisäresurssin turvin Transtukipiste voi käyttää enemmän työntekijäresursseja hyvien työkäytäntöjen mallintamiseen kotisivuillaan ja uusien asiakasoppaiden tekoon. Transtukipisteen asiantuntemus palvelee – ei vain yksittäisiä ihmisiä ja perheitä – vaan työn kehittämistä myös muissa organisaatioissa aiempaa enemmän.

Setan Transtukipisteen työn ihmisoikeusperustaisuus näkyy niin, että työntekijät tekevät aktiivisia väliintuloja tilanteissa, joissa asiakkaiden oikeuksia on loukattu tai he ovat kohdanneet syrjintää tai väkivaltaa. Työntekijät viestivät johdolle, millaisia rakenteellisia ongelmia sukupuolivähemmistöön kuuluvat kohtavat. Näin järjestön ihmisoikeustoimijat voivat pyrkiä vaikuttamaan ongelmiin myös rakenteellisesti, ennaltaehkäisten niitä.

Setalla on käytössä toimivia välineitä ihmisoikeustyön, viestinnän ja organisaation kehittämisen tukena.

Ostetaan tiedotejaketupalvelu ulkoisen viestinnän kohderyhmien parempaan tavoittamiseen.

Levitetään organisaation sisälle ohjetta lhbtq-turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten tukemisesta.

Päivitetään Setan ohje järjestön tietoon tulleiden syrjintätapausten kirjaamiseksi.

Tehdään jäsenjärjestöille ja nuorille viestintäohjeita liittyen kuntavaikuttamiseen.

Tiedotejaketupalvelusta käytiin neuvottelut ja hankintapäätös siirrettiin vuodelle 2016.

Tietoa lhbtq-turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten tukemisesta jaettiin jäsenjärjestöuutiskirjeessä ja edustajakokouksessa.

Viestintäohjeita liittyen kuntavaikuttamiseen ei tuotettu. Ohjetta syrjintätapausten kirjaamiseksi ei päivitetty.

Henkilöstön työn tuki

Tavoitteet:

Yhdenvertaisuutta edistetään työyhteisössä aktiivisesti.

Jalkautetaan vuonna 2014 hyväksytty yhdenvertaisuussuunnitelma suunnitelmaan kirjattujen käytäntöjen mukaisesti. Yhdenvertaisuuden edistämiseen vuonna 2015 kuuluu muun muassa:

- lelujen ja lukulasien hankinta toimistotiloihin*
- tarkastuslistan luominen tilojen ja tapahtumaviestinnän esteettömyyden varmistamiseksi*
- yhdenvertaisuuskoulutuksen järjestäminen työyhteisölle ja jäsenjärjestöille.*

Tuotetaan ensimmäinen raportti yhdenvertaisuuden toteutumisesta Setassa liitteeksi vuoden 2015 vuosikertomukseen.

Toimenpiteet:

Yhdenvertaisuussuunnitelmaa käsiteltiin syksyllä hallituksen kokouksessa ja se palautettiin edelleen valmisteluun. Suunnitelman hyväksyminen siirrettiin vuodelle 2016. Toimistolle hankittiin leluja lapsivieraiden käyttöön. Yhdenvertaisuusraportointia ei voitu toteuttaa.

<p>Henkilöstöllä on mahdollisuus kouluttautua eri työtehtäviin liittyvillä osa-alueilla. Tuetaan ruotsin kielen osaamista.</p> <p><i>Henkilöstökoulutus suunnitelman valmistelua jatketaan. Ruotsi työkielenä -tunnit jatkuvat. Henkilöstölle järjestetään koulutus päivä työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen aihealueesta.</i></p>	<p>Koulutus suunnitella osallistui ammatilliseen koulutukseen Turussa.</p> <p>Ruotsi työkielenä -tunteja toteutui yksi.</p> <p>Henkilöstölle järjestettiin koulutus Twitterin ja LinkedInin käytöstä.</p>
<p>Työntekijöillä on työnohjausta ja lähiesimiestukea hyvin saatavilla tarpeen mukaan.</p> <p><i>Työnohjausta ja ryhmätyönohjausta tarjotaan tarpeen mukaan erityisesti asiakas- ja ryhmänohjaustyötä tekeville. Esimiesten saatavilla oloa parannetaan työnjakoa selventämällä. Työntekijöitä kannustetaan antamaan palautetta ja tuomaan esiin työnohjauksen, esimiestyön ja muiden työn tukimuotojen tarvetta.</i></p> <p><i>Jatketaan työyhteisökehittämistä ammattimaisen työelämäohjaajan johdolla. Koko työyhteisön yhteisiä kehittämistilaisuuksia järjestetään vähintään neljästi vuoden aikana.</i></p>	<p>Työyhteisön yhteinen ryhmätyönohjaus toteutettiin keväällä viiden kerran sarjana.</p> <p>Hallitus toteutti työntekijöille kaksi palautekierrosta joiden aikana kukin työntekijä tapasi hallituksen henkilökohtaisesti ja sai kertoa omia kehittämisehdotuksiaan.</p> <p>Pääsihteeri siirtyi muihin tehtäviin ja tämän johdosta kesällä toteutettiin pääsihteerin rekrytointi.</p>
<p>Työyhteisöllä on työntekijäpäivän lisäksi myös erillistä tyhy-toimintaa. Hyvinvointi on esillä säännöllisesti.</p> <p><i>Järjestetään tyhy-päivä, jossa tavoitteena on yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin tukeminen työyhteisössä. Työhyvinvointiin liittyvistä kysymyksistä keskustellaan säännöllisesti työyhteisön viikkopalaverissa.</i></p>	<p>Tyhy-päivät järjestettiin kesäkuussa, virkistyspäivä lokakuussa sekä joululounas joulukuussa. Työhyvinvointi oli esillä säännöllisesti viikkopalaverissa.</p>
<p>Henkilöstöllä on ajantasainen tieto työn sisällön kanalta olennaisista laeista.</p> <p><i>Työyhteisö perehdytetään uudistuviin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakeihin (mahdollisesti yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa). Henkilöstö saa perehdytystä myös muihin uudistettuihin lakeihin (niin sanottu translaki sekä mahdollisesti avioliittolaki)</i></p>	<p>Työyhteisölle järjestettiin koulutus yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakien muutoksesta.</p>
<p>Toimistopalveluihin ja avustaviin tehtäviin on riittävästi työvoimaa.</p> <p><i>Kartoitetaan mahdollisuus rekrytoida siviilipalvelushenkilö tai osa-aikainen työntekijä toimistotehtäviin.</i></p>	<p>RAY:lle jätettiin hakemus toimistotyöntekijän palkkaamiseksi Paikka auki -ohjelman kautta.</p>

<p>Henkilöstön työtilat ovat riittävät, tarkoituksenmukaiset ja työhyvinvointia tukevat. Työntekijöiden käyttämät työvälineet ja kalusteet tukevat työhyvinvointia.</p> <p><i>Nykyisten työtilojen riittävyys arvioidaan. Yhteistyömahdollisuuksia uusien tilojen löytämiseksi kartoitetaan ja varaudutaan työntekijämäärän kasvamiseen.</i></p> <p><i>Työvälineitä ja kalusteita uusitaan tarpeen mukaan ottaen huomioon ergonomia ja viestintätekniikan kehitys.</i></p>	<p>Uusien työtilojen vuokraamista kartoitettiin yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa.</p>
<p><i>Setassa työskenteli harjoittelijoita ja opinnäytetyön tekijöitä.</i></p>	<p>Nuorisotyöllä oli 10 viikkoa harjoittelussa sosionomiopiskelija DIAK:ista. Transtukupisteellä työskenteli ohjastusti kaksi ammattikorkeakouluharjoittelijaa.</p> <p>Setan koulutussuunnittelija ohjasi keväällä Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan opettajaopiskelijan opetusharjoittelujakson.</p> <p>Nuorisotyön koordinaattori ohjasi kahta opinnäytetyötä (sateenkaarinuorten kokemukset seksuaalikasvatuksesta, seksuaalivähemmistöjen kokemukset joukkueurheilusta). Koulutussuunnittelija ohjasi kahta opinnäytetyötä (sateenkaariperheet neuvolassa, kuurojen seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten kokemuksia identiteetistä).</p>

Rahoitus ja varainhankinta

<p>Tavoitteet:</p> <p>Setan omaa varainhankintaa kehitetään voimakkaasti. Setan saamat lahjoitustuotot kaksinkertaistuvat vuoden aikana. Setan jäsenjärjestöt hyödyntävät rahankeu-ruulupaa toiminnassaan. Seta on Raha-automaattiyhdistyksen sekä KSL:n jäsen.</p> <p><i>Luodaan varainhankinta- ja markkinointisuunnitelma lahjoitusten lisäämiseksi. Hyödynnetään suunnitelman laatimisessa maine- ja imago tutkimusta. Uudistetaan verkkolahjoittamisen käyttöliittymät ja lisätään uusille lahjoittajille tiedottamista. Toteutetaan lahjoitusten lisäämiseen tähtäävä Setan ihmisoikeustyön ja palveluiden markkinointikampanja. Tarjotaan jäsenjärjestöille tukea niiden oman varainhankinnan kehittämiseksi.</i></p> <p><i>Seta hakee Raha-automaattiyhdistykseltä yleisavustusta järjestön toimintaan, jäsenjärjestöavustusta edelleen jaettavaksi jäsenjärjestöille ja kohdennettua avustusta Transtukupisteelle.</i></p>	<p>Toimenpiteet:</p> <p>Varainhankinta- ja markkinointisuunnitelmaa ei ehditty tuottaa henkilöstövaihdosten vuoksi. Verkkolahjoittamisen käyttöliittymää parannettiin. Ideoita varainhankinnan parantamiseksi annettiin jäsenjärjestöuutiskirjeessä. Loppuvuodesta tarjottiin mahdollisuutta lahjoittaa Setalle joululahjana läheisille.</p> <p>Seta anoi loppuvuodesta avustusta Työ- ja elinkeinoministeriöltä lhbt-maahanmuuttajien kotouttamiseen tähtäävään toimintaan.</p> <p>Seta haki yleisavustusta Raha-automaattiyhdistykseltä, jäsenjärjestöavustusta ja avustusta Transtukupisteelle.</p> <p>Yhteistyö KSL:n kanssa toteutui suunnitellusti. Kaiken kaikkiaan kurseja yhteistyössä KSL:n kanssa järjestettiin 52, joista 24 oli Setan koulutussuunnittelijan vastuulla ja 28 Transtukupisteen kurssitoimintaa.</p> <p>Setan haki yleisavustusta opetus- ja kulttuuriministe-</p>
--	--

Seta järjestää kurssi- ja koulutustoimintaa yhteistyössä KSL:n kanssa.

Seta anoo rahoitusta nuorisotyöhön opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Setan edustuksiin ja matkoihin kansainvälisiin konferensseihin Seta anoo avustusta ulkoministeriöltä.

riön nuorisoyksiköltä. Seta haki vuodelle 2016 lisäresursseja muun muassa jäsenjärjestöjen paremman tuen mahdollistamiseen nuortenryhmien toiminnan osalta sekä peruskoulun opetussuunnitelman muutoksen kautta lisääntyvään tarpeeseen niin tiedon kuin koulutustenkin osalta.

Transtukipiste haki Koneen säätiöltä apurahaa julkaisutoimintaan.

4.2 Toiminta palvelee hyvin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien yhteisöä

Toiminnan tavoitavuus ja houkuttelevuus

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Jäsenjärjestön jäsenyys Setassa koetaan hyödylliseksi ja positiiviseksi. Seta ja jäsenjärjestöt tekevät yhteistyötä.</p> <p><i>Järjestetään puheenjohtajatapaaminen ja jäsenjärjestötapaamisia.</i></p> <p><i>Hallitus pitää aktiivisesti yhteyttä jäsenjärjestöihin kummitoiminnan, Facebook-ryhmien ja tapaamisten kautta.</i></p> <p><i>Seta neuvoo jäsenjärjestöjä järjestöissä, viestinnällisissä ja talousasioissa.</i></p> <p><i>Setan koulutustoiminta järjestää koulutusta jäsenjärjestöille heidän toimintaansa tukevista teemoista yhteistyössä KSL-opintokeskuksen kanssa. Seta tukee erityisesti uusien jäsenjärjestöjen koulutustoiminnan aloittamista ja vahvistamista.</i></p> <p><i>Nimetään Setan sateenkaarisanastotyöryhmä, joka kartoittaa sanaston kehittämistarpeita ja tuo eri näkökulmia valtuustoon, jossa avataan keskustelu kartoituksen pohjalta. Työryhmässä turvataan myös ruotsinkielisten jäsenten edustus.</i></p>	<p>Jäsenjärjestöjä neuvottiin järjestöissä, viestinnällisissä ja talousasioissa.</p> <p>Puheenjohtajatapaaminen järjestettiin Jyväskylässä. Tapaamisessa työstettiin järjestöstrategiaa ja keskusteltiin jäsenjärjestöjen toiminnasta ja toiminnan suunnittelusta. Tapaamiseen osallistui edustajia 11 jäsenjärjestöstä.</p> <p>Jokaisella hallituksen jäsenellä on ollut kolme kummitoimintaa, joihin on pidetty yhteyttä säännöllisesti vuoden aikana. Hallitus asetti vuoden lopussa työryhmän suunnittelemaan kummitoiminnan käytäntöitä.</p> <p>Jäsenjärjestöille tiedottamista lisättiin luomalla jäsenjärjestöuutiskirje. Jäsenjärjestöuutiskirjeessä kerrottiin Setan ja muiden tahojen järjestämistä järjestötoiminnan koulutuksista, annettiin vinkkejä varainhankintaan, muistettiin tärkeistä päivämääristä ja herätettiin keskustelua yhteisistä teemoista. Uutiskirje ilmestyi vuonna 2015 kolme kertaa.</p> <p>Hallitus perusti sateenkaarisanastotyöryhmän pohtimaan Setan käyttämää terminologiaa. Sanastotyöryhmä aloitti työnsä syksyn lopulla.</p> <p>Setan koulutustoiminta on järjestänyt koulutusta järjestöjen esille tuoman tarpeen perusteella.</p>
<p>Jäsenistö kokee Setan nykyaikaisena ja helposti osallistuttavana järjestönä. Seta pystyy houkuttelemaan mukaan uusia toimijoita. Setan luottamustehtäviin on paljon ehdokkaita.</p> <p><i>Valtuusto perustaa vaalitoimikunnan. Vaalitoimikun-</i></p>	<p>Vaalitoimikunnan toiminta toteutui suunnitellulla tavalla. Nuorisotoimikuntaan, koulutuspoliittiseen toimikuntaan, transpoliittiseen toimikuntaan (vuoden 2014 puolella) ja hallitukseen julkaistiin hakukuultus vain suomeksi.</p>

<p><i>ta tiedottaa aktiivisesti mahdollisuudesta asettua ehdolle hallitukseen. Hallituksen asettamiin toimikuntiin järjestetään mahdollisuuksien mukaan avoin haku, josta viestitään usealla kielellä.</i></p> <p><i>Hallitus valmistele sääntömuutosta sukupuolipariteettivaatimuksen poistoksi.</i></p>	<p>Hallitus valmisteli esityksiä sääntömuutoksiksi sukupuolipariteetin poistamiseksi. Edustajakokous päätti olla muuttamatta sääntöjä.</p>
<p>Setan kannatusjäsenten määrä kasvaa.</p> <p><i>Kannatusjäsenyydestä kerrotaan aktiivisesti kumppanijärjestöille. Kannatusjäsenyyttä markkinoidaan myös yksityishenkilöille.</i></p>	<p>Kannatusjäsenyyttä markkinoitiin erityisesti sosiaalisen median kautta. Uusiksi kannatusjäseniksi liittyivät Opiskelijoiden liikuntaliitto ja Piraattinuoret.</p>

Asiakaslähtöisyys

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Setan palvelutarjonta perustuu palveluja käyttävien tarpeisiin ja toiveisiin.</p> <p><i>Seta hyödyntää Kuntoutussäätiön Artsi-kehittämisprojektissa kehitettyjä arviointi- ja palautteen keräämisen työkaluja.</i></p> <p><i>Seta hyödyntää jäsenjärjestöille suunnatussa toiminnassa ja palveluissa jäsenjärjestöjen antamaa palautetta ja toiveita.</i></p> <p><i>Jäsenjärjestöille suunnattu koulutustoiminta arvioidaan ja arvioinnin tuloksia hyödynnetään koulutuksen kehittämisessä.</i></p> <p><i>Transtukipiste kerää säännöllisesti asiakaspalautetta ja huomioi kysynnän ja palautteen palvelujen ja toimintamuotojen kehittämisessä. Toiminnasta tiedottamista verkon yhteisöpalveluiden avulla kehitetään edelleen.</i></p>	<p>Artsi-projektissa kehitettyjä lomakkeita otettiin käyttöön erityisesti Transtukipisteen toimintaan. Lomakkeiden avulla kerättiin palautetta asiakkailta, vapaaehtoisilta ja sidosryhmiltä ja toteutettiin itsearviointia entistä systemaattisemmin ja tarkemmin. Palautteen avulla varmistuttiin siitä, että asiakaspalvelu oli laadukasta ja sensitiivistä. Asiakkaiden kehittämisideoita huomioitiin erityisesti voimavaraleirillä sekä ryhmä- ja työpajatoiminnassa.</p> <p>Palautekyselyt verkkolomakkeella (paperilomakkeen ohella) toteutettiin TransHelsinki-tapahtuman ja Setan edustajakokouksen osalta.</p> <p>Koulutussuunnittelija on kartoittanut jäsenjärjestöjen koulutustarpeita.</p> <p>Koulutuksista on kerätty suullista ja kirjallista palautetta, jota on hyödynnetty koulutusten kehittämisessä.</p>

Tuki jäsenjärjestöille ja luottamushenkilöille

Tavoitteet:	Toimenpiteet:
<p>Jäsenjärjestöille suunnattujen palvelujen koordinointi ja kattavuus vahvistuvat.</p> <p><i>Tarjotaan koulutuksellisia tapaamisia edustajakokouksen, valtuuston kokouksen ja puheenjohtajatapaamisen yhteydessä. Sekä valtuuston kokoukset että puheenjohtajatapaamiset toteutetaan kiertävästi jäsenjärjestöjen kotipaikkakunnilla.</i></p> <p><i>Seta tiedottaa omien kattojärjestöjensä (kuten SOS-TE, Allianssi ja ILGA Eurooppa) koulutuksista, joita</i></p>	<p>Valtuuston kokous pidettiin Helsingissä, puheenjohtajatapaaminen Jyväskylässä ja edustajakokous Kainaisissa.</p> <p>Jäsenjärjestöjä tiedotettiin muiden järjestämistä koulutusmahdollisuuksista jäsenjärjestöuutiskirjeessä.</p> <p>Edustajakokouksessa järjestettiin koulutuksellisia työpajoja eri teemoista. KSL:n toimintaa esiteltiin jäsenjärjestöille edustajakokouksen yhteydessä.</p>

<p><i>voi hyödyntää järjestön toiminnan kehittämisessä.</i></p> <p><i>Setan jäsenyys KSL:ssä tukee koulutuksen ja kurssi-toiminnan avulla jäsenjärjestöjen toimintaa ja kehittämistä.</i></p>	
<p>Jäsenjärjestöjen edellytykset toimia työnantajana ja jäsenjärjestöjen työntekijöiden työlleen saama tuki paranevat.</p> <p><i>Järjestetään työnantajana toimiville jäsenjärjestöille suunnattu tapaaminen, jossa jäsenjärjestöjen työntekijät ja työnantajan tehtäviä hoitavat luottamushenkilöt pääsevät vaihtamaan kokemuksia ja hyviä käytäntöjä työnantajuudesta ja työn tuesta ja saavat tietoa työnantajan velvoitteista.</i></p> <p><i>Jäsenjärjestöjen vapaaehtoistyöntekijöille ja luottamushenkilöille järjestetään koulutuspäivä työssä jaksamiseen ja työhyvinvointiin liittyvistä asioista.</i></p>	<p>Työnantaja- ja työntekijäpäiviä ei järjestetty mm. henkilöstövaihdosten vuoksi.</p>
<p>Hallitus on hyvin perehtynyt ja sitoutunut tehtäväänsä ja Setan toimintaan. Toimikunnat toimivat aktiivisesti ja tehokkaasti.</p> <p><i>Hallitukselle järjestetään vuoden alussa perehdytysviikonloppu ja luottamushenkilöitä tuetaan tarpeen mukaan sisäisin koulutuksin. Toimikuntien puheenjohtajille ja varapuheenjohtajille tuotetaan ohjeistus.</i></p>	<p>Hallitukselle järjestettiin tammikuussa perehdytysviikonloppu. Toimikuntien puheenjohtajia on tuettu muun muassa Setan puheenjohtajan tapaamisilla.</p> <p>Nuorisotoimikunta perehdytettiin toimintaan ja heitä tuettiin tarpeen mukaan sekä kauden loputtua pidettiin päätöstapaaminen. Kokoontumisia oli vuoden aikana viisi.</p>